

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

РЕГИОНАЛНА ЗДРАВНА ИНСПЕКЦИЯ – СОФИЙСКА ОБЛАСТ

Гр. София, 1431, бул. Акад. Иван Гешов № 15
Тел. 02/807 87 00; факс: 02/807 87 10

e-mail: rzi_so@rzi-sfo.bg
www.rzi-sfo.bg

26.2.2024 г.

X 03-22-3/26.02.2024

Вх. №

Signed by: Desislava Iskrenova Boneva

**ГОДИШЕН ОТЧЕТ
ЗА ДЕЙНОСТТА
НА РЗИ - СОФИЙСКА ОБЛАСТ,
ЗА 2023 г.**

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е	№ стр.
I. ЗДРАВНО – ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА СОФИЙСКА ОБЛАСТ	3
II. ЩАТ И КАДРОВА ОСИГУРЕНОСТ НА РЗИ – СОФИЙСКА ОБЛАСТ	9
III. ФИНАНСИРАНЕ НА РЗИ – СОФИЙСКА ОБЛАСТ	10
IV. АДМИНИСТРАТИВНО – НАКАЗАТЕЛНА ДЕЙНОСТ	13
V. ДРУГИ ДЕЙНОСТИ НА ДИРЕКЦИЯ „АПФСО“	18
VI. ДЕЙНОСТ НА ДИРЕКЦИЯ „МЕДИЦИНСКИ ДЕЙНОСТИ“	21
VII. ДЕЙНОСТ НА ДИРЕКЦИЯ „НАДЗОР НА ЗАРАЗНИТЕ БОЛЕСТИ“	27
VIII. ДЕЙНОСТ НА ДИРЕКЦИЯ „ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ“	38

Регионална здравна инспекция – Софийска област е юридическо лице на бюджетна издръжка - второстепенен разпоредител с бюджет към министъра на здравеопазването със седалище и адрес на управление: град София, бул. „Акад. Иван Гешов“ № 15.

Дейността на РЗИ – Софийска област през 2023 г., приоритетно е насочена към изпълнение на стратегическата цел за повишаване качеството на медицинското обслужване на население чрез организиране и ефективно осъществяване на държавната здравна политика на територията на Софийска област и опазване на общественото здраве чрез превръщане на профилактиката в задължителен елемент на всички нива и засилване ефективността на държавния здравен контрол.

I. ЗДРАВНО – ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА СОФИЙСКА ОБЛАСТ

Численост на населението: Общият брой на населението в Софийска област по официални данни на Националния статистически институт към 31.12.2022 г. е 227 610 жители и представлява 3.5 % от цялото население на страната. при 233 607 към 31.12.2021 г. Населението на областта живее в 284 населени места, от които 18 града, 232 села и 35 други, административно обединени в 22 общини.

Население към 31.12.2022 г. в Софийска област

Софийска област Общини	Общо			В градовете			В селата		
	всичко	мъже	жени	общо	мъже	жени	общо	мъже	жени
	227610	111132	116478	137205	66255	70950	90405	44877	45528
Антон	1424	722	702	-	-	-	1424	722	702
Божурище	9337	4550	4787	5737	2762	2975	3600	1788	1812
Ботевград	30752	14784	15968	18773	8902	9871	11979	5882	6097
Годеч	4797	2358	2439	3984	1943	2041	813	415	398
Горна Малина	6065	3068	2997	-	-	-	6065	3068	2997
Долна баня	4220	2044	2176	4202	2035	2167	18	9	9
Драгоман	4514	2189	2325	2886	1393	1493	1628	796	832
Елин Пелин	22776	11137	11639	6597	3164	3433	16179	7973	8206
Етрополе	10651	5242	5409	9261	4546	4715	1390	696	694
Златица	4826	2341	2485	4197	2025	2172	629	316	313
Ихтиман	17172	8559	8613	12638	6203	6435	4534	2356	2178
Копревщица	1898	926	972	1898	926	972	-	-	-
Костенец	10762	5206	5556	7124	3424	3700	3638	1782	1856
Костинброд	17558	8518	9040	11759	5698	6061	5799	2820	2979
Мирково	2266	1131	1135	-	-	-	2266	1131	1135
Пирдоп	7125	3437	3688	6459	3105	3354	666	332	334
Правец	7009	3534	3475	3605	1783	1822	3404	1751	1653
Самоков	34175	16499	17676	24186	11557	12629	9989	4942	5047
Своге	18902	9316	9586	7029	3424	3605	11873	5892	5981
Сливница	8777	4304	4473	6870	3365	3505	1907	939	968
Чавдар	1161	578	583	-	-	-	1161	578	583
Челопеч	1443	689	754	-	-	-	1443	689	754

Тенденции на намаление или увеличение: От 1985 г./ 305 123 д.н. / населението на Софийска област намалява, като за този период намалението е с 77 513 души. През 2022 г. населението е

намаляло с 5 997 души или с 2.6 %, в сравнение с 2021 г., през 2021 г. населението е намаляло с 4 869 души или с 2%, в сравнение с 2020 г.

Структура на населението – градове/села; мъже/жени: Към 31.12.2022 г. в градовете живеят общо 137 205 д.н. /60,3 % /, а в селата 90 405 /39,7 %/.

Общият брой на мъжете в областта е 111 132 /49 % /, а на жените 116 478 /51 %/, с превес на жените, запазва се съотношението от предходните години, като мъжете са с 2% по-малко от жените.

Възрастова структура на населението: През 2022 г. възрастовата структура на населението е:

0-17 г.- 39 050 /17,2%, при 16,5 % за м.г. /

18-64 – 134 437 /59,0% при 60,2% за м.г./

65 + - 54 123 /23,8% при 23,3 % за м.г./

Жени във фертилна възраст: Намалява относителният дял на жените във фертилна възраст от 42,6 през 2010 г., на 37,0 през 2022 г., а през 2021 г. – 37,8, през 2020 г. – 38,0, през 2019 г. - 37,9 при 38,2 за Република България за 2022 г.

Раждаемост: През 2022 г. раждаемостта в Софийска област е 8,8 на х.д.н., а за 2021 г. е 9,0 на х.д.н., за 2020 г. е 8,9 на х.д.н. /8,8 на х.д.н. раждаемост в Р. България за 2022 г./ В градовете раждаемостта през 2022 г. е 9,5, за 2021 г. е 9,4 на х.д.н., за 2020 г. е 9,4 на х.д.н. /8,8 на х.д.н. раждаемост в градовете на Република България за 2022 г./, а в селата 7,8 за 2022 г., 8,3 за 2021 г. при 8,2 на х.д.н. за 2020 г. /8,5 на х.д.н. раждаемост в селата на Република България за 2022 г./

Коефициент на плодовитост: Коефициентът на общата плодовитост за областта за 2022 г. е 46,6, за 2021 г. е 46,2, за 2020 г. е 46,2 при 44,1 за 2019 г. /при 44,1 за Република България за 2022 г./

Обща смъртност: През 2022 г. общата смъртност е 19,9 на х.д.н., намалява спрямо 2021 г. - 24,5 на х.д.н., при 18,4 на х.д.н за Република България за 2022 г.

Структура на общата смъртност по причини

Основна причина за общата смъртност през 2022 г. са болестите на органите на кръвообръщението – 1212,0 на 100 х.д.н. /61,0%/, 1453,8 на 100 х.д.н. /59,9%/ за 2021 г., при 1382,9 на 100 х.д.н. /67,0%/ за 2020 г. и 1099,3 на 100 х.д.н. /59,8%/, за Република България за 2022 г., следвани от Новообразуванията – 220,6 на 100 х.д.н. /11,1%/, за 2021 г. - 248,2 на 100 х.д.н. /10,2%/, при 257,0 на 100 х.д.н. /12,4%/ за 2020г., и 252,1 на 100 х.д.н. /13,7%/, за Р. България за 2022 г. На трето място като причина за смъртността са Кодове за специални цели – 156,8 на 100 х.д.н. /7,9%/, 392,9 на 100 х.д.н. /16,2%/ за 2021 г., при 113,6 на 100 х.д.н. /5,5%/ за 2020г., и 139,2 на 100 х.д.н. /7,6%/ за Р. България за 2022 г. На четвърто място са Болестите на дихателната система – 135,3 на 100 х.д.н. /6,8%/, 105,3 на 100 х.д.н. /4,3%/ за 2021 г. и 86,4 на 100 х.д.н. /4,7%/ за Република България през 2022 г. На пето място са Болестите на храносмилателната система – 77,8 на 100 х.д.н. /3,9%/, при 56,6 на 100 х.д.н. /2,3%/ за 2021 г. и 68,1 на 100 х.д.н. /3,7%/ за Р.България през 2022 г. На шесто място са Болести на ендокринната

система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата – 41,5 на 100 х.д.н. /2,1%/ при 40,7 на 100 х.д.н. /1,7%/ за 2021 г. и 19,9 на 100 х.д.н. /1,1%/ за Република България за 2022 г. и на седмо място са Болести на пикочо-половата система – 33,6 на 100 х.д.н. /1,7%/ при 33,1 на 100 х.д.н. /1,4%/ за 2021 г. и 25,5 на 100 х.д.н. /1,4%/ за Република България през 2022 г.

Детска смъртност: Детската смъртност в Софийска област за 2022 г. е 1,5 на 1000 живородени, 2021 г. е 4,7 на 1000 живородени и за 2020 г. е 5,3 на 1000 живородени, при 4,4 на 1000 живородени за 2019 г. и 4,8 за Р България през 2022 г. През 2022 г. са починали 3 деца под едногодишна възраст.

Структура на детската смъртност по причини: Структурата на детската смъртност по причини за 2022 г. се формира от три класа болести. И трите класа болести са с еднаква тежест : Болести на органите на кръвообръщението – 0,5 на х. живородени /33,3%/ , Болести на дихателната система – 0,5 на х. живородени деца /33,3%/ и Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберрации – 0,5 на х.живородени деца /33,3%/.

Естествен прираст През 2022 г. показателят за естествен прираст бележи повишаване спрямо предходната година и е /-11,1 при -15,7/ за областта, при /-7,3 и -11,6/ в градовете и /-16,8 при -21,7/ в селата. Спрямо предходната година общият показател е по-висок. В градовете се отбелязва също повишение, а за селата повишението е сравнително по-силно изразено.

Показателят на естествения прираст на Софийска област /-11,1/ е значително по-нисък в сравнение с показателят за Република България /-9,6 за 2022 г./ . Показателите за градовете и селата също са по-ниски за областта в сравнение с показателите за страната: в градовете е -7,3, при - 7,2 за Република България /2022 г./, в селата -16,8 при -16,4 /за 2022 г./.

Заболеваемост и болестност

Регистрирани заболявания, **болестност -2022 г.**

През 2022 г. в Софийска област са регистрирани 639 364 заболявания /2793,4 на х.д.н./, 557 584 заболявания /2238,7 на х.д.н./ за 2021г.

Новооткрити заболявания, **заболеваемост – 2022 г.**

За същия период: 2022 г. новооткритите заболявания са 218 197 /953,3 на х.д.н /, при 185 532 заболявания /794,2 на х.д.н / за 2021 г.

При децата до 17 години -2022 г.

Регистрирани заболявания общо /болестност/ за 2022 г. са 149 056 /3820,9 на х.деца/,

При 128 570 /3335,1 на х.деца/, за 2021 г.

Новооткритите заболявания /заболеваемост/ при децата са: за 2022 г. 67 662/1734,4 на х.деца /, при 58 569/1519,3 на х.деца / за 2021 г.

Структурата на болестността в Софийска област през 2022 г. е: Водеща причина за болестността са заболяванията от клас Болести на дихателната система – 24,2, следвани, от клас

Болести на органите на кръвообръщението – 22,1, клас Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан – 7,7, клас Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата – 6,1, клас Болести на пикочо - половата система – 5,3, клас Болести на окото и придатъците му – 4,9, клас Кодове за специални цели/ за Ковид-19/ - 4,6, клас Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини – 4,1, клас Болести на нервната система – 3,5, клас Болести на кожата и подкожната тъкан – 3,1, клас Болести на храносмилателната система – 3,1, клас Някои инфекциозни и паразитни болести – 3,1, клас Болести на ухото и мастоидния израстък – 2,9, клас Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, неклассифицирани другаде – 2,0, клас Новообразувания – 1,6, клас Психични и поведенчески разстройства – 1,2, общо представляват 99,4% от всички регистрирани заболявания през годината.

Структурата на заболяемостта в Софийска област през 2022 г. е: Водеща причина за заболяемостта са заболяванията от клас Болести на дихателната система – 32,6, следвани от клас Кодове за специални цели/ за Ковид-19/ - 7,8, клас Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан – 7,6, клас Болести на органите на кръвообръщението – 7,0, клас Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини - 6,8, клас Болести на пикочо-половата система – 5,9, клас Болести на кожата и подкожната тъкан – 4,9, клас Болести на храносмилателната система – 4,0, клас Болести на ухото и мастоидния израстък – 4,0, клас Някои инфекциозни и паразитни болести – 3,9, клас Болести на окото и придатъците му – 3,8, Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, неклассифицирани другаде – 3,5, клас Болести на нервната система – 3,2, клас Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата – 2,4, клас Новообразувания – 1,3 и клас Психични и поведенчески разстройства 0,6, които представляват 99,4 % от всички новооткрити заболявания.

Хоспитализирана заболяемост

Тенденции: През 2022 г. през стационарите на ЛЗБП са преминали /изписани и умрели/ 64 181 болни, а през 2021 г. са преминали /изписани и умрели/ 55 425 болни, т. е. със 8 756 болни повече.

Честота на хоспитализациите: Честотата на хоспитализация през 2022 г. е 2804.1, а през 2021 е 2372.6/ на 10 000 д.н./.

Структура на заболяемостта по причини за хоспитализация през 2022 г.:

Най-голям относителен дял на преминалите болни по класове болести, отнесен към общия брой преминали болни за 2022 г., заема Фактори, влияещи върху здравето състояние на населението и контакта със здравните служби – 14,6 за 2022 г., при 10,3 за 2021 г., следван от клас Болести на органите на кръвообръщението – 13,2, при 12,4 за 2021 г., клас Болести на дихателната система – 12,9, при 12,0, клас Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини – 9,6 при 10,8,

клас Болести на храносмилателната система – 8,1 при 7,4, клас Болести на пикочо-половата система – 7,8 при 5,8, клас Болести на костно-мускулната система и съединителната тъкан – 5,2 при 4,3, клас Бременност, раждане и послеродов период – 5,1 при 5,7, клас Кодове за специални цели /Ковид-19/- 4,4 срещу 13,8, клас Болести на кожата и подкожната тъкан – 4,2 при 4,0, клас Новообразувания 3,4, при 3,3, клас Болести на нервната система – 3,3 при 2,7, клас Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата –2,5 при 1,6, клас Болести на ухото и мастоидния израстък 1,6 при 1,5, клас Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, неклассифицирани другаде - 1,3 при 1,3, клас Психични и поведенчески разстройства 0,9 при 0,9 и клас Болести на окото и придатъците му – 0,8 при 1,5, които представляват 98,8%, при 99,3% за 2021 г. от всички преминали болни.

Незначителен дял в структурата на преминалите болни заемат следните класове болести: Някои инфекциозни и паразитни болести – 0,6, Някои състояния, възникващи през перинаталния период - 0,3, Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм – 0,3, Вродени аномалии /пороци на развитието/, деформации и хромозомни аберации - 0,1.

Структурата на хоспитализираната заболяемост през 2022 г. като цяло не се различава от структурата на хоспитализираната заболяемост през 2021 г.

Състояние на системата за медицинска помощ към 31.12.2022 г.

Първична извънболнична медицинска помощ

От регистрираните амбулатории за първична извънболнична медицинска помощ 182 индивидуални ИППИМП и 11 групови практики ГППИМП, реално работят 103 индивидуални и 9 групови практики с 24 лекари. В индивидуалните практики с голям брой пациенти работят 28 наети на трудов договор лекари. Общо 155 лекари осигуряват първичната медицинска помощ в Софийска област.

Действащата здравна карта регламентира първична медицинска помощ на населението да се осъществява от 156 лекари по обща медицина и 234 лекари по дентална медицина, работещи в лекарски практики разположени равномерно на територията на областта. Въпреки по-малкия брой практики към момента средният брой население, обслужвано от 1 лекар е приблизително 1470 души. Населението на областта е осигурено с достатъчен брой общопрактикуващи лекари.

В Софийска област са регистрирани 235 броя ИППИМП – ДП и 10 ИППИМП – ДП. Първична дентална помощ се оказва от 131 броя практики, като от тях 120 броя са индивидуални практики, 8 броя са групови практики, 2 броя Медико-дентален център и 1 брой Дентален център. Общо 159 броя лекари осъществяват първична извънболнична дентална помощ. С тях се постига осигуреност от 7,0 на 10 хиляди души население за Софийска област към 31.12.2022г.

Специализирана извънболнична медицинска помощ

От регистрираните 296 амбулатории за специализирана медицинска помощ /219 ИПСИМП, 8 ГПСИМП, 2 ИПСИДП, 19 МЦ, 2 МДЦ, 1ДЦ, 1 ДКЦ, 16 СМДЛ, 28 СМТЛ/, сключили индивидуален договор с РЗОК за периода 2022г. са 113 броя индивидуални практики за СИМП, 3 броя групови практики за СИМП, 1 брой Диагностично-консултативен център /разположен на територията на гр. София с 55 специалиста/, 12 броя Медицински центъра, 2 броя Медико-диагностични центъра, 11 броя Самостоятелни медико-диагностични лаборатории и 8 броя лечебни заведения за болнична помощ, сключили договор за осъществяване на специализирана извънболнична медицинска помощ и/или медико - диагностична дейност.

За 2022 г. специализирана извънболнична медицинска помощ и медико-диагностична дейност осъществяват общо 304 броя лекари. С тях се постига осигуреност от 13.4 на 10 хиляди души население за Софийска област.

Болнична медицинска помощ

Характеристика: Болничната помощ в Софийска област през 2022г. се е осъществявала общо от 14 лечебни заведения за болнична помощ с 1725 броя болнични легла. Публичните лечебни заведения през 2022 г. са 13 / 12 ЛЗБП и 1 ЦПЗ / с 1650 бр. легла /99 %/ и 1 бр. частно лечебно заведение за болнична помощ -МБАЛ «Скин Системс» с 75 бр. легла / 1 %/

В Софийска област функционират следните видове лечебни заведения за болнична помощ – публични лечебни заведения:

УМБАЛ «Света Анна» гр. София-държавна , с 539 бр. легла., която освен университетска има и функция на междуобластна болница за Софийска област и няколко общини на гр. София.

МБАЛ общински – 7 болници с общо 726 бр. легла. в градовете: гр.Ботевград - 115 легла; гр.Елин Пелин -75 легла; гр.Етрополе - 82 легла; гр.Ихтиман - 84 легла; гр.Пирдоп - 66 легла; гр.Самоков - 219 легла; гр.Своге - 85 легла.

Специализирани болници – 2 - 105 бр.легла: СБАЛПФЗ - 42 бр. легла; СБАЛОЗ - 63 бр. легла която изпълнява и междуобластни функции, за пациенти от Софийска област, така и за пациенти от Кюстендилска и Пернишка области;

ЦПЗ - 60 легла

СБПЛР гр. Костенец - 30 бр. легла;

СБР - НК тр.Момин проход - 190 бр. легла.

Частно лечебно заведение – **МБАЛ «Скин Системс» с. Доганово** с филиал в МБАЛ гр. Елин Пелин - 75 бр. легла.

Осигуреност с болнични легла (средногодишен брой) на Софийска област през 2022 г. е 75,8 на 10 х.д.н., при осигуреност с легла за Република България 84,8 за 2022 г.

II. ЩАТ И КАДРОВА ОСИГУРЕНОСТ НА РЗИ – СОФИЙСКА ОБЛАСТ КЪМ 31.12.2023 ГОДИНА

Щатната осигуреност на дейността на инспекцията към 31.12.2023 г. е представена от 64 щ. бр. при утвърдени по устройствен правилник 81 щ. бр. Незаетите 17 щ. бр. в края на 2023 г. се разпределят, както следва:

- дирекция „АПФСО“ – 1 щ. бр. по служебно правоотношение за длъжността директор на дирекция;
- дирекция „Обществено здраве“ - общо 11 щ. бр., от които в отдел «ДЗК» - 6 щ. бр. общо за заемане по служебно правоотношение, от които 1 щ. бр. началник отдел, 1 щ. бр. – старши инспектор и 4 щ. бр. за инспектор; отдел «ЛИ» – 3 щ. бр., от които 1 щ. бр. – главен експерт, 1 щ. бр. - старши експерт и 1 щ. бр. – младши специалист по трудово правоотношение; отдел «ПБПЗ» - 2 щ. бр. – инспектор по служебно правоотношение;
- дирекция „Медицински дейности“ – незаети са 2 щ. бр. или 1 щ. бр. – главен експерт за заемане по служебно правоотношение и 1 щ. бр. – главен специалист;
- дирекция „Надзор на заразните болести“ – 2 щ. бр. по служебни правоотношения, съответно 1 щ. бр. – главен инспектор и 1 щ. бр. – инспектор.

През отчетната 2023г. са проведени 8 конкурсни процедури, всички по реда на Закона за държавния служител и Наредбата за провеждане на конкурсите и подбора при мобилност на държавни служители. От проведените през годината конкурсни процедури, 3 са приключили със заповеди за назначаване.

Основният извод е, че независимо от търсенето и явяването на кандидати, тенденцията в спад на добри, с квалификационни компетентности кандидати за работа в държавната администрация продължава. Основната причина за това състояние е преди всичко в ниското заплащане на труда за сметка на високите критерии и изисквания за заемане на съответната длъжност срещу по-добро заплащане на труда в други структури и търговски дружества. От друга страна – държавната структура се ползва като трамплин за натрупване на известен опит и отиване на работа в други, по-атрактивни и високо платени структури на обществения сектор.

Непрекъснатото повишаване на образователното и квалификационно ниво на служителите в РЗИ – Софийска област е една от приоритетните задачи на ръководството. Ежегодно се разработва и утвърждава Годишен план за обучение и повишаване на квалификацията. Служителите участват в различни курсове, обучения и семинари, организирани от МЗ, НЦОЗА, НЦЗПБ, ИПА, включително по проекти и други организации.

През отчетната 2023 година участието на служители от РЗИ – Софийска област в курсове за повишаване на квалификацията са основно в On-line обучения, организирани по проект на ИПА.

III. ФИНАНСИРАНЕ НА РЗИ – СОФИЙСКА ОБЛАСТ

1. Анализ на изпълнение по приходите

РЗИ – Софийска област отчита към 31.12.2023 г. приходи от държавни такси за издадени документи на държавния здравен контрол (ПМС № 124 / 10.05.2011г., обн. ДВ, бр. 38 от 17.05.2011 г. за одобряване на Тарифа за таксите по Закона за здравето, Тарифа за таксите, които се събират по ЗЛПХМ) в размер на 136 158 лева, отчетени по под§ 25-01 на ЕБК и по кредита на сметка 7051 Приходи от държавни такси – 136 093 лв. и по кредита на сметка 4110 – +65 лв., дължими от транзакция чрез ПОС терминал от 2022г.

Като цяло, през последните години, се наблюдава тенденция на задържане нивата на приходите от държавни такси през последните три години. Основанията за това състояние са свързани основно с отпадане на значителна част от нормативните основания за предоставяне на административни услуги без държавна такса, преминаването на уведомителен режим за част от административните услуги без такси, относително запазване на постоянните потребители на административни услуги. От друга страна, спецификата на Софийска област без областен център, отдалеченост на населените места, както и наличието на сравнително висок брой частни лаборатории, значително се отразява върху намаляването на собствените приходи от лабораторни и медицински изследвания.

По под§ 28-02 са постъпили по сметката на инспекцията суми от издадени наказателни постановления за 6 350 лв. и са отчетени в касовия отчет приходите от събрани приходи от поделенията на НАП за сметка на РЗИ – Софийска в размер на 3 404 лв. Общият размер на отчетения приход по § 28-02 е в размер на 9 754 лв. Събраните суми от поделенията на НАП за сметка на РЗИ – Софийска област за наказателни постановления от минали години са отчетени по под§ 36-18 със знак „минус“, съгласно изискванията на МФ.

Всички постъпили собствени приходи са постъпили по транзитната сметка на инспекцията в общ размер на 141 068 лв. и са трансферирани към Министерство на здравеопазването по под§ 61-09 на ЕБК. Разликата от 1440 лв. спрямо отчетените по под§ 25-01 и под§ 28-02 приходи представлява платени от РЗИ-Софийска област такси по § 88-02 от името на МЗ по ОП Региони в растеж за модернизация на спешната помощ, като същите съгласно е-указания са с изчистен оборот към 31.12.2023 г., но не са възстановени по транзитната сметка до края на отчетната година. Същите са отразени със знак „минус“ по под§ 88-02 в касовия отчет към 31.12.2023 г. Средствата са възстановени от МЗ по транзитната сметка на РЗИ-Софийска област на 05.01.2024 г.

2. Анализ на изпълнение по разходите по дейност 401 „управление, контрол и регулиране на дейности по здравеопазването“

За отчетния период РЗИ – Софийска област отчита общо бюджетни разходи **по дейност 401** в размер на 2 780 075 лева. В отчета за касовото изпълнение В-3 разходите са отразени по под параграфи на ЕБК.

Към 31.12.2023 г. общото изпълнение на **§ 01-00** възлиза на 1 781 617 лева. Считано от 01 август 2023г., по силата на Постановление № 163 от 21 септември 2023г. на Министерския съвет и указания на Писмо рег. № 91-00-45/ 06.09.2023 г. на министъра на здравеопазването, индивидуалните основни месечни заплати на служителите на РЗИ – Софийска област са увеличени с 20 на сто. През м. април, м. юли и м. октомври 2022г. в РЗИ – Софийска област са начислени и изплатени по реда на Наредбата за заплатите на служителите в държавната администрация допълнителни възнаграждения за постигнати резултати на персонала в общ размер на 376 162 лв.

По § 02-00 са отчетени разходи в размер на 254 178 лева, формирани както следва:

- за персонал по извънтрудови правоотношения – 29 750 лева;
- СБКО - за поевтиняване на храна на служителите по трудови правоотношения – 6 530 лв. (§ 02-05);
- за обезщетения по КТ и ЗДСл – 188 202 лв. (§ 02-08);
- пари за представително облекло по ЗДСл – 12 595 лв. (§ 02-05);
- за други плащания и възнаграждения - болнични за сметка на работодател – 17 101 лева (§ 02-09);

За задължителни осигурителни вноски от работодателя (§ 05-00) са изразходени **478 682 лева** общо.

Най-висок относителен дял в **разходите за текуща издръжка** към 31.12.2023 г. (общ размер на разходите по § 10-00 – 259 085 лв.) се пада на § 10-20 “Разходи за външни услуги” – 63,60 на сто, следван от § 10-16 “Вода, горива и енергия” – 18,12 на сто. В разходите за текуща издръжка са отчетени целево предоставени средства по Постановление № 140 от 08 септември 2023 г. на Министерския съвет за организиране на територията на съответната област за прилагане на дезинсекционни мероприятия за контрол на комарните популации през 2023г. с оглед на превенция на риска от бедствия и ограничаване на рисковете за общественото здраве – 11 394 лева;

Разходите по **§ 19-00** Платени данъци, такси и административни санкции в общ размер на 6513 лв. се формират от: общински данъци и такси (такса смет и пътен данък за МПС) за 5991 лв. и платени държавни данъци – 522 лева за винетни стикери за моторните превозни средства, собственост на РЗИ – Софийска област.

Отчетния период РЗИ – Софийска област приключи без неразплатени задължения към доставчици на материали и услуги.

година	д. 401 усвоен бюджет (без КР) в лв.	в т.ч.			
		за заплати, възнаграждения и осигуровки в лв.	%	за текуща издръжка (§ 10-00) и данъци (§ 19-00) без капиталови разходи в лв.	%
2011	1 281 940	955 466	74.53	326 474	25.47
2012	1 427 395	1 013 784	71.02	413 611	28.98
2013	1 411 668	986 214	69.86	425 454	30.14
2014	1 293 181	988 259	76.42	304 922	23.58
2015	1 204 764	901 626	74.84	303 138	25.16
2016	1 219 921	913 451	74.88	306 470	25.12
2017	1 227 187	916 787	74.71	310 400	25.29
2018	1 401 096	1 089 666	77.77	311 430	22.23
2019	1 495 513	1 175 370	78.59	320 143	21.41
2020	1 991 145	1 508 589	75.76	482 556	24.24
2021	2 334 565	1 951 713	83.60	382 852	16.40
2022	2 393 910	2 001 616	83.61	392 294	16.39
2023	2 780 075	2 514 477	90.45	265 598	9.55

Общата оценка е, че финансовата 2023 година приключва без неразплатени задължения към доставчици на стоки и услуги и персонал. Осигурени са всички планови и извънпланови дейности и цели през годината. Изпълнени са заложените цели за 2023 година, свързани с целесъобразното и прозрачно разходване на бюджетни средства при стриктно спазване на бюджетната дисциплина и указанията на Министерство на здравеопазването и Министерство на финансите.

За 2023 година РЗИ – Софийска област отчита администрирани разходи **по дейност 467 „Национални програми“** на база целево предоставени средства със заповеди на министъра на здравеопазването в размер на 59 828 лева. Възложените с възлагателни заповеди дейности обуславят разходите в програмен формат, както следва:

- по Бюджетна програма „Промоция и превенция на незаразните болести“ – 800 лева за изпълнение дейности по Национална програма за превенция на хроничните незаразни болести 2021-2025 г.;
- по Бюджетна програма „Профилактика и надзор на заразните болести“ – общо 57 028 лева, съответно за изпълнение на дейности по Национална програма за първична профилактика на рак на маточната шийка в Република България 2021-2024 – 356 лв.; по Националната програма за профилактика на ротавирусните гастроентерити в Република България 2022-2025г. – 357 лв.; по Национална програма за подобряване ваксинопрофилактиката на

сезонния грип, 2023-2026 – 535 лв.; по Национална програма за превенция и контрол на туберкулозата в Р България 2021-2025 – 1370 лв.; по Национална програма за превенция и контрол на вирусните хепатити 2021-2030 – 12 010 лв. и по Национална програма за превенция и контрол на ХИВ и сексуално предавани инфекции в Република България 2021-2030 – 42 400 лв.;

- по Бюджетна програма МСГДНПМДЗ, Национална програма за подобряване на майчиното и детско здраве 2021-2030 – 2 000 лева.

Извършените конкретни дейности от структурните звена на специализираната администрация са своевременно отчетени в специализираните дирекции на Министерство на здравеопазването.

За 2023 година РЗИ – Софийска област отчита разходи по **дейност 282 „Отбранително-мобилизационна подготовка, поддържане на запаси и мощности“** в размер на 1 900 лв., разпределени и отчетени, както следва:

- за допълнително възнаграждение за постигнати резултати на служителя, определен за служител по ОМП в инспекцията – 977 лева, отчетени по под§ 01-02 на ЕБК;
- осигурителни вноски и здравноосигурителни вноски за сметка на работодател – 323 лева, отчетени по подпараграфи на § 05-00;
- разходи за текуща издръжка за осигуряване на индивидуална защита на служителите – 600 лева.

Средствата са предоставени с целева заповед № РД-03-151/ 20.10.2023г. на министъра на здравеопазването и са отчетени в програма „Администрация“.

В заключение, маркираме, че за отчетния период, дейността на РЗИ – Софийска област е насочена към по-висока ефективност на използваните ресурси, оптимизиране на отделни дейности, спазване принципите на целесъобразност и законосъобразност на разходите и спазване на приоритетите на Закона за държавния бюджет за 2023 г.

3. Предварителен контрол

През 2023г. със заповед № РД-01-222 на директора на РЗИ – Софийска област са утвърдени нови Вътрешни правила за осъществяване на предварителен контрол, в съответствие със Закона за финансовото управление и контрол в публичния сектор (ЗФУКПС) и Указанията за осъществяване на предварителен контрол по законосъобразност в организациите от публичния сектор, утвърдени със Заповед № ЗМФ 184/ 06.03.2020г. на министъра на финансите. Целта на предварителния контрол за законосъобразност е да предостави на директора на Инспекцията разумна увереност за съответствието на неговите решения/действия с приложимото законодателство чрез направената експертна и професионална оценка, за поемане на финансово задължения, извършване на разходи и преди постъпване на приходи.

IV. АДМИНИСТРАТИВНО – НАКАЗАТЕЛНАТА ДЕЙНОСТ

Общият брой съставени административни актове за установяване на административни нарушения през 2023 г. са 9 броя.

От общият брой съставени актове 2 /два/ броя са прекратени на основание чл.28 и чл.52 ал.4 от ЗАНН, след извършена проверка на акта с оглед на неговата законосъобразност и обоснованост. В тази връзка следва да се посочи, че голяма част от съставените наказателни постановления за конкретни административни нарушения – напр. за нарушение на чл.56 от Закона за здравето или при липса на регистрация и заверка на здравна книжка съгласно Наредба № 15 от 27.06.2006 г. за здравните изисквания към лицата, работещи в детските заведения, специализираните институции за деца и възрастни, водоснабдителните обекти, предприятията, които произвеждат или търгуват с храни, бръснарските, фризьорските и козметичните салони, биват отменяни от съда на основание неприлагана на института на „маловажността“ по чл.28 от ЗАНН, поради ненастъпване на вредоносни последици от извършване на посочените административни нарушения.

Издадените наказателни постановления за 2023г. са 4 броя - на обща стойност 2 480 лева.

Платените актове по сключени споразумения за приключване на административно - наказателното производство по чл.58г. от ЗАНН за 2023г. са 3 броя, на обща стойност 2 170 лв.

Средната стойност на 1 наказателно постановление за 2023г. е 620,00 лв., за 2022г. е 2000,00 лв.; за 2021г. е 518,18 лв.

В процесния период са наложени административни наказания /глоба или имуществена санкция/ за констатирани нарушения на следните административни разпоредби:

- **Чл. 44. от Закона за здравето, /Обн., ДВ, бр. 70 от 10.08.2004 г., в сила от 1.01.2005 г., доп., бр. 46 от 3.06.2005 г., последно изм. Бр. изм. ДВ. бр.102 от 8 Декември 2023г./** - Физическите и юридическите лица са длъжни да изпълняват задължителните предписания на държавните здравни инспектори и заповедите на органите за държавен здравен контрол – за неизпълнение на посочената административно наказателна разпоредба са съставени - **2 броя** наказателни постановления за 2023г.;
- **Наредба № 2 от 10 януари 2005 г. за организацията на профилактиката и контрола на вътреболничните инфекции /Обн. ДВ. бр.8 от 21 Януари 2005г., изм. ДВ. бр.69 от 3 Септември 2010г./:** Наредбата е издадена на основание чл.60, ал.4 от Закона за здравето, според който организацията на профилактиката и контролът на инфекциите, свързани с медицинското обслужване се определят с наредба на министъра на здравеопазването – през 2023г. е издадено **1 брой** наказателно постановление за констатирани нарушения на разпоредбите на чл. 9, ал. 1, т. 5, б "а", предл. 3 от Наредба № 2 от 10 януари 2005 г. за

организацията на профилактиката и контрола на вътреболничните инфекции, във връзка с чл. 60, ал.4 от Закона за здравето.

- **НАРЕДБА № 9 от 16.03.2001 г.** за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели Издадена от министъра на здравеопазването, министъра на регионалното развитие и благоустройството и министъра на околната среда и водите, обн., ДВ, бр. 30 от 28.03.2001 г., изм., бр. 87 от 30.10.2007 г., в сила от 30.10.2007 г., изм. и доп., бр. 1 от 4.01.2011 г., изм., бр. 15 от 21.02.2012 г., в сила от 21.02.2012 г., изм. и доп., бр. 102 от 12.12.2014 г. - **1 брой** за 2023 г.
- **Чл. 36 (1). от Закона за здравето**, (Изм. - ДВ, бр. 34 от 2006 г., в сила от 01.01.2008 г., изм. - ДВ, бр. 98 от 2010 г., в сила от 01.01.2011 г., относно изречение второ - в сила от 01.07.2011 г., изм. - ДВ, бр. 85 от 2017 г.) Всеки, който открие обект с обществено предназначение, е длъжен да уведоми за това съответната регионална здравна инспекция по местонахождението на обекта не по-късно от деня на започване на дейността, като посочва адреса на обекта, видовете дейности, които се извършват в него, както и името и постоянния адрес на лицето, което упражнява дейността, а ако е търговец - посочва ЕИК – **1 брой** за 2023 г. за неспазване на разпоредбата на чл.36, ал.1 от Закона за здравето.
- **Чл. 56 от Закона за здравето**, (Обн., ДВ, бр. 70 от 10.08.2004 г., в сила от 1.01.2005 г., доп., бр. 46 от 3.06.2005 г. изм. ДВ. бр.102 от 8 Декември 2023г.), (1) Забранява се тютюнопушенето в закритите обществени места – **2 броя** за 2023г.

Наложените имуществени наказания за 2023г. са 4 броя - на обща стойност от 4 100 лв., което представлява 88,17 на сто от общия размер на наложените административни наказания за отчетната година,

На основание чл.52, ал.4 от ЗАНН са прекратени 2 административно – наказателни производства, като най – честите основания за прекратяването им са следните:

- 1 /неправилно посочване на нормативни основания за привличане към наказателна отговорност;
- 2/ несъответствие между обстоятелствената част на съставяните АУАН и административнонаказателната разпоредба, към която нарушителят е привлечен към административно-наказателна отговорност;
- 3/ липса на подробно и индикативно описание на фактическите основания на нарушенията – описание на нарушението и обстоятелствата, при които е било извършено.

Основание за прекратяване на административнонаказателни производства е и прилагане на института на „маловажност“ по чл. 28 от ЗАНН от наказващия орган, след изпълнение на задължението за провеждане на контрол по реда на чл. 53, ал. 1 от ЗАНН – така, при извършване на служебна проверка на съставените АУАН, ако се установи, че се касае за маловажно деяние (такова, при което няма настъпили вредоносни последици) – напр: непредставяне на лична здравна книжка или представяне на

незаверена такава, за което предварително не е съставено предписание по чл.44 от Закона за здравето, се пристъпва към прекратяване на преписката и неиздаване на НП. В тези случаи, администрацията се ръководи от трайно установената съдебна практика на районните съдилища и на административните такива (осъществяващи функцията на касационна инстанция) за отмяна на издаваните наказателни постановления поради маловажност, което от своя страна има за последица задължението на РЗИ-Софийска област да възстанови сторените на съдебни и деловодно разности, надхвърлящи многократно размера на наложените имуществени наказания.

В РЗИ-Софийска област е проведен и системен контрол за законосъобразност в процедурите при и по повод издаване на индивидуални административни актове в производствата, инициирани по повод на постъпили жалби и сигнали по АПК.

От фактическа страна, провеждан е предварителен контрол за законосъобразност на съставяните АУАН и последващ контрол за законосъобразност на издаваните проекти на наказателни постановления по реда на Закона за административните нарушения и наказания, преди връчването им на привлечените към отговорност лица – касателно съответствието им с издадения АУАН.

В резултат на горното, през 2023г. в РЗИ-Софийска област, няма постъпили жалби срещу издадени наказателни постановления, съответно не са налице висящи и/или приключили съдебни производства.

1. Постъпили сигнали /жалби/ в инспекцията през 2023 година

Сигналите, постъпили през 2023 г. в РЗИ – Софийска област са общо 146 броя. От тях 51 броя са пренасочени по компетентност към съответния орган за разглеждане. Също така има 6 сигнала в процес на решаване и 1 бр. анонимен сигнал. / Съгласно чл. 111, ал. 4 от АПК не се образува производство по анонимни предложения или сигнали./

По 88 броя от жалбите са извършени проверки и в законоустановения срок е отговорено на жалбоподателите, като 41 от тях са основателни и 47 неоснователни.

	2022	2023
ПОСТЪПИЛИ ЖАЛБИ	137	146
ПРЕНАСОЧЕНИ	38	51
ОСНОВАТЕЛНИ	37	41
НЕОСНОВАТЕЛНИ	60	47
НЕПРИКЛЮЧЕНИ	2	6
ОТТЕГЛЕНИ	0	1

Сигналите разпределени по категории, са както следва: 16 бр. за нарушаване на забраната за тютюнопушене; 9 бр. за лошо обслужване и проблеми в лечебните заведения и кабинети; 7 бр. проблеми с качество на питейна вода и ВиК съоръжения; 16 бр. свързани с обекти с обществено предназначение; 7 бр. засягащи факторите на жизнената среда; 23 бр. за недоволство от решения и комисии на ТЕЛК; 1 бр. за замърсяване на урбанизирани територии; 1 бр. стомашно-чревни проблеми; 2 бр. свързани с имунизационен статус и ваксини; 6 бр. за прием на заразени деца в ДГ или училище.

	2022	2023
НАРУШАВАНЕ НА ЗАБРАНАТА ЗА ТЮТЮНОПУШЕНЕ	7	16
ДЕЙНОСТ НА ЛЕЧЕБНИ ЗАВЕДЕНИЯ	24	9
ДЕЙНОСТ НА ООП	6	16
РЕШЕНИЯ НА ТЕЛК	16	23
КАЧЕСТВО НА ПИТЕЙНА ВОДА	16	7
ФАКТОРИ НА ЖИЗНЕНАТА СРЕДА	5	7
ИМУНИЗАЦИОНЕН СТАТУС И ВАКСИНИ		2
СТОМАШНО ЧРЕВНИ ПРОБЛЕМИ		1
ЗАМЪРСЯВАНЕ НА УРБАНИЗИРАНИ ТЕРИТОРИИ	1	1
НЕСПАЗВАНЕ НА ФИЛТЪР В ДЕТСКИТЕ ЗАВЕДЕНИЯ		6

В преобладаващата си част сигналите се отнасят за проблеми с ТЕЛК комисии и решения, следват жалбите касаещи обекти с обществено предназначение и неспазване на забраната за тютюнопушене, лошо обслужване на пациенти в лечебните заведения, немалка част са сигнали за лошо качество на питейната вода за битови нужди и фактори на жизнената среда. Други жалби са свързани с проблеми относно прием на заразени деца и стомашно-чревни оплаквания.

Жалбите са отговорени в срок и в съответствие с установения в инспекцията ред, съгласно инструкцията за движение на документооборота.

V. ДРУГИ ДЕЙНОСТИ НА ДИРЕКЦИЯ АПФСО

1. Предоставяне на достъп до обществена информация

Годишният отчет за постъпилите в Регионална здравна инспекция – Софийска област заявления за достъп до обществена информация през 2022 г. е разработен в съответствие с чл.15, ал.2 от Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ) и чл. 24 от Вътрешните правила за условията и реда за предоставяне на достъп до обществена информация в РЗИ – Софийска област, утвърдени със Заповед № РД-01-182/ 01.11.2023 г.

Годишният отчет е част от ежегодните доклади по чл.62, ал.1 от Закона за администрацията. Той не съдържа данни за направените откази и причините за това, тъй като през 2023 г. няма постановено решение за отказ за предоставяне на достъп до обществена информация.

Формите, които използва Регионална здравна инспекция – Софийска област за предоставяне на достъп до обществена информация са, както следва:

- Преглед на информацията - оригинал или копие или чрез публичен общодостъпен регистър;
- Устна справка;
- Копие на хартиен носител;
- Копие на материален носител;
- Копие, предоставени по електронен път, или интернет адрес, където се съхраняват или са публикувани данните /когато това е предпочитаната форма за предоставяне на информация, се определят техническите параметри за запис на информацията/;
- Публикуване на информацията на платформата за достъп до обществена информация.

През отчетната 2023 г. в РЗИ – Софийска област са постъпили 16 (шестнадесет) заявления за достъп до обществена информация, като всяко едно от тях е разгледано съобразно статута на директора на РЗИ – Софийска област като задължен по ЗДОИ субект. Всички постъпили заявления за достъп до обществена информация са регистрирани в автоматизираната деловодна система на инспекцията и отразени в нарочен регистър по ЗДОИ.

Според начина на постъпване на заявленията за достъп до обществена информация в РЗИ – Софийска област:

Начина на поискване на ДООИ	Брой
Писмени заявления	6
Електронни заявления (e-mail)	9
Платформа за достъп до обществена информация	1

Постъпилите заявления за достъп до обществена информация по вид на информацията през 2023 г. е както следва:

Вид на информацията	Брой
Служебна информация	16

През 2023 година постъпилите заявления от субекти на правото на достъп до обществена информация е:

Субекти на правото на ДООИ	Брой
От граждани на Република България	10

От фирми	4
От неправителствени организации	2

Постъпилите заявления за достъп до обществена информация през 2023 г. по теми на исканата информация, е както следва:

Теми по които е искана обществена информация	Брой
Отчетност на институцията	14
Други теми	2

Свободен достъп е предоставен на всички постъпили в инспекцията през 2023 година заявления за достъп до обществена информация – 16 броя (шестнадесет броя), няма частичен достъп. През отчетния период не са предприемани действия за удължаване на срока за предоставяне на достъп до обществена информация. Всички издадени решения за предоставяне на достъп до обществена информация са в 14-дневния срок.

Не са постъпвали искания за предоставяне на информация от общественния сектор за повторно използване през отчетния период.

През 2023г. няма издадени решения за отказ за предоставяне на достъп до обществена информация (ДОИ), както и няма случаи на отказ на заявителя от предоставения му достъп.

През отчетния период не са установени нарушения на длъжностни лица по Закона за достъп до обществена информация.

За 2023 година няма подадена жалба срещу решение, издадено в изпълнение на задълженията на Регионална здравна инспекция – Софийска област по Закона за достъп до обществена информация.

Настоящият доклад се публикува на интернет страницата на РЗИ – Софийска област, рубрика „Достъп до информация“. Информацията в него е публикувана и в Годишния отчетен доклад в Интегрираната информационна система на държавна администрация.

2. Информационно обслужване на дейността

За 2023 г. техническата обезпеченост с компютърна и печатаща техника в инспекцията е на много добро ниво, поддържат се актуални технически паспортни карти на наличните устройства. За подпомагане на дейностите по опазване на общественото здраве, министерство на здравеопазването предостави 6 бр. мултифункционални печатащи устройства, 6 бр. таблетки и 1 бр. преносим компютър.

Общо 48 бр. квалифицирани удостоверения за квалифициран електронен подпис са подновени през изминалата 2023 година, като всички отговарят на Регламент (ЕС) № 910 / 2014 г.

Поддържането на публичните регистри и списъци основно се осъществява чрез своевременното актуализиране на интернет страницата на инспекцията, както и на Портала за отворени данни в

съответния изискуем отворен формат. През отчетната година Интернет страницата на инспекцията е обновявана редовно, при постъпване на заявки от дирекциите за публикуване, коригиране и премахване на информация в съответните раздели на сайта. Стартира изграждането на федериран портал на инспекцията в порталната платформа на ЕПДАЕУ която представлява облачно решение за изграждане на сайтове по предварително подготвен шаблон в рамките на единна инфраструктура. Оторизираните служители са преминали през онлайн обучение организирано от МЕУ и съответно са получили права за достъп до работна (staging) среда на федерираният портал.

Изготвен е доклад за състоянието на мрежовата и информационна сигурност в РЗИ - Софийска област през 2023 г.

През месец Май 2023 г. са инсталирани и настроени 2 устройства - SD-WAN Edge рутер и LTE Gateway, осигуряващи свързаност през кабелна и безжична мрежа (сигурна криптирана връзка) от Министерството на здравеопазването до основната мрежата на РЗИ – Софийска област.

Проведен е инструктаж на служителите съгласно указания за повишаване нивото на мрежовата и информационна сигурност във връзка с изборите за общински съветници и за кметове.

3. Материално-техническа база и ресурсно осигуряване на дейността

РЗИ – Софийска област разполага с компютърна и хардуерна техника с параметри, гарантиращи потребностите на отделните структурни звена и информационни системи. Техниката по своя характер е бързо ликвидна и непрекъснатото и актуализиране и поддържане е от приоритетно значение за ръководството на инспекцията. Компютърната и хардуерната техника в РЗИ – Софийска област е изцяло обновена. На всяко работно място е осигурен достъп до интернет. Идентификацията в автоматизираните информационни системи се осъществява с електронни подписи. През 2023 година РЗИ – Софийска област премина изцяло на безхартиен документооборот при максимално използване възможностите на автоматизираната деловодна система „Евентис R7“.

Автомобилния парк на инспекцията, в края на 2023г. е представен от 6 леки автомобили, от които един с висока проходимост. Като цяло автопарка на инспекцията се нуждае от постепенно обновяване, поради честите аварии и разходи за ремонти, неефективни за целите на контрола и обектите в труднодостъпни райони, включително и по четвъртокласна пътна мрежа.

През отчетната година, обезпечеността с материали на структурните звена бяха редовно снабдявани при спазване на разписаните политики и правила за контрол по икономичното им използване. Бюджетната година приключи без не разплатени задължения към доставчици и персонал, както и без отказ от изпълнение на подадени и одобрени предложения за поемане на финансови задължения.

Едновременно със законово делегираните с устройствения правилник на регионалните здравни инспекции дейности на общата администрация, през 2023 година служители на дирекция „АПФСО“ бяха

ангажирани с дейности, свързани с организация и реализиране на процеса по разпределение и предоставяне на бързи антигенни тестове на лечебните заведения на територията на Софийска област при спазване изискванията за отчетност на Писмо рег. № 16-00-62/ 29.09.2023 г. на министъра на здравеопазването.

VI. ДЕЙНОСТ НА ДИРЕКЦИЯ „МЕДИЦИНСКИ ДЕЙНОСТИ“

През отчетния период дирекцията изпълни дейностите си в обем съответстващ на изготвения за периода план:

1. Извършване на регистрация на лечебните заведения за извънболнична помощ, хосписите и лечебната дейност по чл. 2а от Закона за лечебните заведения и контрол по извършената регистрация

- обработени заявления и документи за издаване на удостоверения за регистрация на лечебни заведения за извънболнична помощ и хосписи 34;

- обработени заявления и документи за издаване на удостоверения за промяна в обстоятелствата по регистрацията на лечебни заведения за извънболнична помощ и хосписи 25;

- обработени заявления за заличаване на лечебни заведения за извънболнична помощ и хосписи 145;

- обработени заявления и документи за регистриране на втори или следващ адрес на дейност на територията на РЗИ, различна от РЗИ по първоначална регистрация 4;

- издадени становища за недостатъчност по чл. 81 от ЗЛЗ 189;

2. Издаване на удостоверения за изпълнение на изискванията на наредбата по чл.46, ал.3 от ЗЛЗ, правилника по чл.28а, ал.3 от ЗЛЗ и на утвърдените медицински стандарти във връзка с издаването на разрешително:

- Издадени удостоверения по чл.47 от ЗЛЗ на ЛЗБП 6;

- Извършени проверки по медицински стандарти 6;

- Извършени проверки по изпълнението на Наредба №49 от 2010г. на основните изисквания на които трябва да отговарят устройството, дейността и вътрешния ред на ЛЗБП и домовете за медико-социални грижи и правилника за устройството и дейността 8;

3. Регистрация на лица, упражняващи неконвенционални методи за благоприятно въздействие върху индивидуалното здраве и контрол върху дейността им.

Издадени са удостоверения на лица, упражняващи неконвенционални методи за благоприятно въздействие върху индивидуалното здраве - 1 бр.;

4. Организиране и контрол на дейността по медицинската експертиза и на регионалната картотека на медицинската експертиза:

- издадени заповеди за определяне/закриване на състави на ЛКК 29;
- издадени заповеди за промени в състава на ЛКК 10;
- извършване от регионален съвет на анализ и контрол на дейностите по експертиза на временната неработоспособност, осъществявана от лекуващите лекари, ЛКК и ТЕЛК 151;
- приети и обработени документи за явяване на ТЕЛК 7137;
- обработени медицински експертни досиета /МЕД/ за служебно преосвидетелстване 4377; проверени, заверени експертни решения 8496;
- изпратени експертни решения на заинтересованите страни 113;
- създаване на МЕД по обжалвани болнични листа 884;
- преписки по обжалвани болнични листове и експертни решения 830;
- преписки с ТЕЛК и НЕЛК, НОИ, РДСП и др. институции по медицинска експертиза 1066;
- Извършени справки и заверени копия на документи 45;
- изпратени справки по чл.101б, ал.5 от ЗЗ на 20-то число всеки месец на ЦУ на НОИ,НЗОК,АСП,АХУ,НАП и на общините по настоящ адрес на лицата 45;
- изпратени справки по чл.101б, ал.3 от ЗЗ на 20-то число всеки месец на ЦУ на НОИ,НЗОК,АСП,АХУ,НАП и на общините по настоящ адрес на лицата 346;
- изпратени писма за уведомяване на лица относно изтичащи ЕР на ТЕЛК 3048;
- извършени справки съгл. §5 и 6 от ПЗР на ЗИД на ЗХУ 618;
- архивиране на МЕД - ежедневно;

5. Извършване на проверки по чл.93 от Закона за здравето, по жалби и сигнали свързани с медицинското обслужване и нарушени пациентски права.

За отчетният период дирекция Медицински дейности е извършила 59 броя проверки;

6. Събиране и анализ на информация, свързана с разходването на публични средства в лечебните и здравните заведения на територията на областта и контрол по спазването на методиката за субсидиране на лечебни заведения със средства от бюджета на МЗ:

- Извършени проверки в ЛЗ – 2 бр.;
- приети, проверени и изпратени отчети – 121бр.;
- проверени и върнати за преработване отчети на лечебните заведения 36 бр.

7. Контрол на заявяването, разпределението и разхода на лекарствени продукти, заплащани със средства от бюджета на Министерство на здравеопазването за лечение на заболявания извън обхвата на задължителното здравно осигуряване.

Извършени са проверки по програма за лечение на зависими към наркотични вещества – 2 бр.

8. Контрол на спазването на нормативните изисквания към формата, съдържанието, условията и реда за използване, обработка, анализ, съхраняване и предоставяне на медицинска документация от ЛЗ и медицинските специалисти – протоколи от извършени проверки 26;

9. Участие в изработването на областна здравна карта и геопозиционирана областна здравна карта:

- Участие в изработване на проект на областна здравна карта;
- Актуализации на геопозиционирана областна здравна карта.

10. Съвместно със звената, ангажирани със социалното подпомагане в общините, осъществяване на дейности по Закона за закрила на детето и по други нормативни актове:

- участия в заседания на регионалния съвет по осиновяване - 48;
- участия в заседания на общински съвет за закрила на детето -16.

11. Проучване и установяване потребностите в областта от лекари, лекари по дентална медицина, фармацевти и други медицински и немедицински специалисти с висше образование и предложения до министъра на здравеопазване за броя на местата за следдипломно обучение

- Изготвени анализи за здравето състояние и потребностите от медицинска помощ в областта – 1 бр.;

- Проучване и установяване потребностите в областта от лекари, лекари по дентална медицина, фармацевти и други медицински и немедицински специалисти с висше образование и предложения от базите за обучение за места за специализанти финансирани от държавата – 27 бр.;

- предоставяне на информация за свободните длъжности за специализанти по клинични специалности, обявени по реда на Наредба 01 от 2015г. за придобиване на специалност в системата на здравеопазването 8 бр.;

- справка с информация за ЛЗ на територията на Софийска област, които имат готовност да сключат договори със студенти за осигуряване на преддипломен стаж(платен от работодателя) и на работно място след завършване на обучението им 1 бр.;

- изпратени на НЦОЗА попълнените образци за подаване на предложения за места, финансирани от държавата(МФД) от базите за обучение в Софийска област и ЛЗ по чл.13, ал.1 от Наредбата 2;

12. Събиране, обработване и предоставяне на финансово-икономическа статистическа информация за дейността и ресурсното осигуряване на лечебните и здравните заведения на територията на региона :

- събрани и проверени “досиета“ на лечебните заведения за болнична помощ – 17бр. ;
- проверени финансови отчети и персонал на ЛЗБП по електронната система – 23 бр.;
- събрани и обработени справки за натуралните показатели в делегираните от държавата дейности по здравеопазване - 31;

- събиране на Правилниците за устройството, дейността и вътрешния ред на ЛЗБП и изготвяне на справки по видове легла и изпратени в РЗОК 2;

- изготвяне на анализи за дейността, финансовите и икономически показатели за публичните ЛЗБП – прогнозен бюджет на ЛЗБП 24.

13. Събиране, обработване и предоставяне медико-статистическа информация за дейността на лечебните и здравните заведения :

- събрани и обработени годишни статистически отчети 1224;
- събрани и обработени оперативни статистически отчети 95;
- събрани и обработени отчети за „Избор на екип“ 21;
- изготвени информационни карти за починали деца 63;
- проверка и кодиране на съобщения за смърт/ежемесечно/ 1500;
- отчети по чл.17 от Наредба №14 от 15.04.2004г. 108;
- информация за предоставени услуги на здравноосигурени лица по реда на чл.24а от Наредбата за осъществяване правото на достъп до медицинска помощ 39;
- изпращане до МЗ на ежедневни справки за свободните легла в ЛЗБП 248;
- събрани и обработени отчети за“Лекувани чужденци“ 12;
- обработени справки, съобщения 107;
- Предоставяне на информация по ЗДОИ 10;

14. Внедряване и поддържане на единни информационни системи за отчетност на лечебните и здравните заведения, оказване методична помощ и осъществяване контрол при прилагането:

- внедрени информационни системи 1;
- оказване методическа помощ 4;

15. Анализи и оценки на здравно-демографските процеси на територията на региона, необходими за формирането на национална и регионална здравна политика:

- Изготвени анализи на здравно-демографското състояние на населението в областта 1;
- Анализи за дейността на лечебните заведения за болнична помощ и ресурсното осигуряване 1;

16. Контрол на обектите за търговия на едро и дребно с лекарствени продукти по реда на Закона за лекарствените продукти в хуманната медицина :

- дадени становища по проектната документация на обектите 4;
- издадени заключения за хигиенна оценка на обекти за търговия на едро, аптеки и дрогерии 5;
- издадени удостоверения за регистрация на дрогерия 1;
- извършени проверки в обектите за търговия на едро, аптеки и дрогерии 94;
- дадени предписания за обектите 1;

17. Осъществяване предвидените в Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите и нормативните актове по прилагането му :

- извършени проверки на търговци на едро и аптеки, кандидатстващи за лицензия за търговия с наркотични вещества 20;
- извършени проверки на търговци на едро и аптеки, притежаващи лицензия за търговия с наркотични вещества 74;
- извършени проверки на лечебните заведения, отчитащи специални рецептурни бланки за изписване на медикаменти, съдържащи наркотични вещества 250;
- предоставени рецептурни бланки за предписване на медикаменти, съдържащи наркотични вещества (кочани) 220;
- предоставени специални формуляри за поръчка на медикаменти, съдържащи наркотични вещества (кочани) 45;
- вписвания в регистъра за специални формуляри 114;
- издадени протоколи за отчитане на рецептурни бланки за предписване на медикаменти, съдържащи наркотични вещества 228;
- издадени протоколи за отчитане на специални формуляри за поръчка на медикаменти, съдържащи наркотични вещества 109;
- приети отчети за движението на наркотичните вещества 61;
- изготвени отчети за движението на наркотичните вещества 3;

18. Водене на регистър на лекарите и лекарите по дентална медицина, които предписват лекарствени продукти, съдържащи наркотични вещества от приложения № 2 и 3 на Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите - приети заявления и вписвания в регистъра 128;

19. Планиране, организиране и контрол на дейностите по медицинското осигуряване на населението при бедствия, аварии и катастрофи:

- Изготвени сведения за окомплектованост на ЛЗ от Софийска област със специализирани медицински екипи, техника, леглови фонд и личен състав и брой ЛЗ по общини 7;
- Изготвен отчет на Регионална здравна инспекция-Софийска област за изпълнение на дейностите по отбранително-мобилизационна подготовка през 2022 г. 1;
- съгласуване и утвърждаване на плановете на ЛЗ при кризи от невоенен характер 23;

20. Извършване на други дейности, произтичащи от нормативен акт или от законните разпореждания на директора на РЗИ.

- справки от общините на територията на Софийска област, касаещи проекто-бюджет "Здравеопазване" 12;

- отчет за разходването на лекарствения продукт Casir./Imde 10;
- отчет за наличните и изразходени ЛПС 6;
- инвентаризация на медицинско оборудване на ОПЛ 5;
- информация за обслужени украински граждани 13;
- изпратени писма до лечебни заведения за болнична помощ 7;
- изпратени писма ТЕЛК 522;

21. Други преписки свързани с дейността на РЗИ :

- договори с МБАЛ за подобряване на майчиното и детско здравеопазване 5;
- доклад за 1-ро шестм. 2023 г. по Национална програма за подобряване на майчино и детско здравеопазване 2021-2030 г. 2;
- проверени и предоставени на МЗ отчети за 4-то трим. 2022 г. по Национална програма за подобряване на майчино и детско здравеопазване 2021-2030 г. 18;
- актуализация на бюджетните прогнози на държавните и общински ЛЗБП за периода 2021-2026 г. 25;

22. Дейност свързана с предотвратяване разпространението на COVID-19

- изготвяне на Времеви таблици-заболеваемост по общини 123;
- писма и справки до МЗ и др. институции 44;

VII. ДЕЙНОСТ НА ДИРЕКЦИЯ „НАДЗОР НА ЗАРАЗНИТЕ БОЛЕСТИ“

Основните дейности на дирекция Надзор на заразните болести през 2023 г. бяха насочени към провеждане на ефективен епидемиологичен надзор, профилактика и контрол на инфекциозните и паразитни болести за опазване и укрепване здравето на населението на областта.

Изпълняваха се следните основни задачи:

1. Извършване на инспекционна дейност при спазване на утвърдени стандартни оперативни процедури, ръководства и указания;
2. Регистрация, съобщаване, проучване и контрол на възникнали случаи на инфекциозни и паразитни заболявания. Предоставяне на своевременна и достоверна информация на МЗ, НЦОЗА, НЦЗПБ, лечебните и здравни заведения в областта, други РЗИ, областна дирекция на БАБХ, административните структури и обществеността за резултатите от провеждания надзор и контрол на заразните заболявания;
3. Контрол на дейността на лечебните заведения по превенция и контрол на ВБИ;
4. Изпълнение на Имунизационния календар и постигане и поддържане на висок имунизационен обхват сред подлежащите на имунизация лица с цел осигуряване на ефективна защита на населението от ваксинопредотвратими заболявания;

5. Дейности по дезинфекция, дезинсекция и дератизация;
6. Дейности на микробиологичната лаборатория;
7. Изпълнение на дейности по национални програми в областта на превенция и контрол на инфекциозните болести;

1. Извършени проверки на подлежащите за контрол обекти през 2023 г. от служителите на дирекция „Надзор на заразните болести“

1. Лечебни заведения за извънболнична помощ – при планирани проверки 132 са направени 278 проверки. Причината за надвишаването им е, че са извършени допълнителни тематични проверки във връзка с писмо на Главния държавен здравен инспектор за насочен контрол на общопрактикуващите лекари (ОПЛ) за съхранение на ваксините по Имунизационния календар на страната в амбулаториите за първична медицинска помощ. На територията на РЗИ – Софийска област са проверени 112 лекарски практики от общо 124 ОПЛ (90.3 %). Две практики са проверени повторно – след издадени предписания за констатирани несъответствия. Предписанията са изпълнени в посочения срок.

Непроверените практики на ОПЛ са в малки населени места. Това са лекари с регистрирана дейност на повече от един адрес, като на същите е извършена проверка на първоначално регистрираната практика.

Проверките са извършени по зададения чек-лист и са отразени в системата за контролна дейност и проверка на обекти и продукти.

При планирани проверки 148 на Амбулатории за индивидуална практика за специализирана медицинска помощ (СМП), са направени 67 проверки.

При Амбулаториите за индивидуална практика за специализирана дентална помощ неизпълнението на планираните проверки е идентично – при планирани 128, са извършени 48 проверки. Водещите причини за това са, че специалистите посещават малките населени места по определен график, който трудно се синхронизира с графика за пътуване на инспекторите от дирекцията (много често специалистта посещава само веднъж седмично даденото населено място). Не на последно място трябва да се отбележи, че през изминалата година имаше недостиг на служители в състава на дирекцията и беше невъзможно обхващането на всички обекти на територията на Софийска област.

2. Лечебни заведения за болнична помощ - при планирани 156 проверки са направени общо 356 проверки. Допълнителните проверки са направени по отношение на надзора на остра вяла парализа, извършвана ежеседмично в детски и неврологични отделения на УМБАЛ „Света Анна“ и многопрофилните болници на територията на Софийска област.

3. Здравни кабинети в детски градини и училища - при планирани 176 проверки са направени общо 253 проверки. Извършени са допълнителни проверки във връзка с писмо на Главния държавен здравен инспектор за насочен контрол и оказване на организационно-методическа помощ на

медицинските специалисти в детски и учебни заведения по отношение заболяемост от остри заразни заболявания сред организирани детски и ученически колективи.

Разяснителните срещи бяха проведени до средата на месец февруари, на които медицинските специалисти бяха запознати с действащата нормативна уредба в областта на надзора и контрола на острите заразни болести (ОЗБ) в страната. Указани бяха задълженията им по вписване в учетните форми на всеки случай на ОЗБ в детски колектив и правилното определяне на карантинния период. Беше обърнато специално внимание, че е абсолютно недопустимо смесването на карантинирани групи/паралелки с некарантинирани такива; за необходимостта от провеждане на проветряване, влажно почистване и дезинфекция, както и за стриктното прилагане на сутрешен филтър за недопускане на болни деца в организирани колективи.

В тази връзка са извършени насочени проверки в 84 детски градини и 89 училища на територията на Софийска област. Констатира се спазване на нормативната уредба в областта на надзора и контрола на ОЗБ в проверените организирани детски колективи.

От инспекторите на Дирекция „НЗБ“ за изминалата 2023 г. са връчени 212 предписания за констатирани несъответствия, предимно за неспазване на протиепидемичния режим, извършване на паразитологични изследвания в детските заведения, завишени случаи на ОЗБ в детските колективи. Всички са изпълнени в посочения срок.

Издаден бе АУАН на СБАЛПФЗ поради установяване на наличие на над 50 колонии колиформи от семейство Enterobacteriaceae" върху плот-мивка в резултат на проведен микробиологичен контрол на проба (свив), взета от повърхността на плот-мивка от кухненския блок в "Пневмо-фтизиатрично отделение".

2. Анализ на инфекциозната заболяемост

Съобщените случаи с инфекциозни/паразитни заболявания се регистрираха ежедневно в Регистър на заразните болести, като се описваха лични данни, адрес, населено място, месторабота, дата на получаване на бързо известие, изследване, диагноза, личен лекар, хоспитализация, изход от заболяването (случай-базирано проучване), като агрегирани данни се изпращаха ежедневно към НЦОЗА, както и месечни подробни сведения по техен формуляр. На базата на тези сведения НЦОЗА ни предоставяше ежемесечни данни в табулограми, както и годишна информация за заболяемостта за нуждите на оперативния анализ.

В Софийска област за 2023 г. са регистрирани (без грип и ОРЗ) общо 2694 случаи на заразни заболявания (21813 случаи за 2022 г.). Разликата от 8-кратното намаление на регистрираните случаи се дължи на по-малкия брой случаи с COVID-19. През 2023 г. те са 1549, а през 2022 г. – 21304.

Регистрираните случаи с COVID-19 през 2023 г. са 57.49% от всички регистрирани случаи на заразни заболявания, като 286 са хоспитализирани, а починалите са 25. Заболяемостта е 680.55‰. За сравнение, делът на COVID-19 през 2022 г. е бил 98%.

Случаите на заразни заболявания (без грип, ОРЗ и COVID-19) са 1145. Най-висок дял имат въздушно-капковите инфекции, следвани от чревни инфекции, хепатити, туберкулоза. Регистрирани са и някои по-рядко срещани заболявания като листериоза, ботулизъм, кърлежов енцефалит, Ку-треска, коклюш и др. Не са регистрирани случаи на ваксинопредотвратими заболявания – морбили, паротит, рубеола, тетанус.

3. Капкови инфекции

Определящо значение за показателите в тази група през отчетната година имат заболяванията от варицела - 589 случая или 51.4% от случаите и 258,78‰ заболяемост. За 2022 г. случаите на варицела са 303.

Най – много случаи са съобщени от община Елин Пелин - 182, следвани от община Костинброд с 121 случая и община Божурище с 80. Няма съществена разлика в засегнатите по пол, като случаите са основно във възрастовите групи 5-9 и 0-4 години. Регистрираните случаи са предимно в детски заведения и училища в начален курс на обучение, където са връчени предписания за стриктно спазване на протиепидемични мерки. Давани са препоръки на родители, учители и лекари за имунизация на децата, които не са боледували.

От скарлатина са регистрирани 223 случая (18 заболели за 2022 г) - 19,47% от случаите или 97‰ заболяемост. Основно са съобщени от община Божурище - 41 случая, община Костинброд - 25 случая и община Елин Пелин - 23 случая, в останалите общини на територията на Софийска област са регистрирани единични случаи. Отново най-засегнати са малките възрастови групи – 5-9 и 0-4 години, като прави впечатление превеса на момчета над момичета за възрастовата група 5-9 години и на момичета спрямо момчета за възрастта 0-4 години. Регистрираните случаи са предимно в детски заведения и училища в начален курс на обучение, където са връчени предписания за стриктно спазване на протиепидемични мерки и изследване на контактните лица при поява на втори случаи в група или клас. Препоръчани са бързи тестове на контактните деца, а в някои детски градини е организирано вземането на проби.

Коклюш - болният е само 1, както и за предходната година (0,44‰ заболяемост).

Туберкулоза – регистрирани са 12 случая (заболяемост 5,27 ‰), при 1 случай за 2022 г. В община Своге са регистрирани 3 от случаите, в община Божурище 2 случая, а останалите са единични случаи в отделни общини на Софийска област.

Регистрираните случаи от капкови инфекции са предимно със зимно-пролетна сезонност.

4. Чревни инфекции

Регистрирани в Софийска област са 230 случаи на ентероколит или 20% от случаите (заболяемост 101‰), 11 случаи на салмонелоза, 6 случаи на кампилобактериоза, 3 случаи на ботулизъм в община Елин Пелин, регистрирани в семейно огнище след консумация на домашно приготвена консерва (патладжан), 3 случаи на колиентерит, 1 случай на листериоза и др. За 2022 г. са съобщени от чревни инфекции общо 164 случаи. Ентероколити основно са регистрирани в общините Самоков и Ихтиман, където ромското население преобладава и здравната култура е ниска. Засегнати са възрастовите групи 0, 1-4, 5-9 и 65+. От 230 случаи, хоспитализираните са 229, като от тях има само 1 потвърден случай с поставена етиологична диагноза. Има един смъртен случай с ентероколит и 1 смъртен случай с листериоза.

Трансмисивни инфекции:

- Лаймска борелиоза - регистрирани са 2 случая в община Своге.
- Ку треска – 3 случая от община Етрополе с епидемична връзка помежду си (семейство).
- Кърлежов енцефалит – 1 случай от община Сливница.
- Кримска хеморагична треска с бъбречен синдром – 1 случай в община Своге.

Вирусни хепатити: Регистрирани са 32 случаи на вирусни хепатити. Относителният дял на хепатитните инфекции е 2.8 % от всички ОЗБ.

С хепатит А са 13 случаи - заема 39,3 % от всички регистрирани хепатити - 13 случая. В община Горна Малина са регистрирани 5 случая с епидемична връзка помежду си, връчени са 4 предписания към ОПЛ за наблюдение и проследяване на контактните лица и 2 предписания в училище и детско заведение за стриктно спазване на противоепидемичните мерки.

С хепатит В са регистрирани също 13 случая. Те са единични, без епидемична връзка. Заболелите са предимно лица над 40 годишна възраст, което потвърждава ефективността на провежданата при новородените деца противохепатитна имунизация.

Останалите случаи са на хепатити С и Е – по 1 и неопределен – 5 случаи.

Сексуално-предавани инфекции

- Сифилис – 1 случай (спрямо 4 за 2022 г.)
- ХИВ/СПИН – 5 случаи.

5. Вътреболнични инфекции - контролна дейност и анализ на заболяемостта

През 2023 год. в болничните лечебни заведения на Софийска област са преминали 67979 болни, като 54.05 % от тях са лекувани с антибиотици. Подобен процент на пациенти с антибиотично лечение е регистриран и през 2022 г. – 53,79 %.

Регистрирани са 572 случаи за ВБИ (спрямо 920 ВБИ за 2022 г.) . Констатираните случаи на ВБИ в Софийска област са в няколко клиники на УМБАЛ "Света Анна" - гр. София и 2 случая в МБАЛ Ботевград при болни на диализно лечение.

Съгласно Наредба №3 за утвърждаване на медицински стандарт за превенция и контрол на ВБИ, изискахме в програмата за превенция и контрол на ВБИ и АМР на болничните заведения да бъдат включени конкретни мероприятия по надзора, мерки за осигуряване на готовност за ранен отговор при епидемични ситуации, при взривове и др.

Във всички болници на областта е създаден екип за контрол на инфекциите (ЕКИ), включващ лекари и медицинска сестра. Основната тежест на дейността на ЕКИ се извършва в повечето МБАЛ от главните медицински сестри.

Болничните звена по ВБИ често не осъществяват активен надзор върху спазването на антибиотичната политика и антимикробната резистентност. Единствено в УМБАЛ “Света Анна” се контролира спазването на антибиотичната програма, провежда се предоперативна профилактика на пациентите, контролира се антимикробната резистентност на изолираните щамове, като се работи в тясна връзка със специалистите от рисковите клиники и отделения.

Във всички болници са осигурени стерилни консумативи за еднократна употреба и правилна текуща дезинфекция на апарати, помещения и пр.

Редовно се провеждат задължителните профилактични изследвания на пациенти и персонал.

На следващата графика е представено разпределението на регистрираните случаи по основни отделения:

Поради значителния риск от ВБИ, свързан с оперативната и реанимационна дейност, отделенията и клиниките за интензивно и хирургично лечение подлежат на специален надзор и контрол. Случаите на вътреболнични инфекции за този тип отделения и клиники са най-много и са определящи за общата заболяемост в лечебните заведения. Поради тези причини те са обект и на задължителни проверки с взимане на проби.

Регистрацията на ВБИ в хирургичните отделения с малки изключения продължава да е нереално ниска или “нулева” в различните многопрофилни болници, което дава отражение и на общите случаи на ВБИ регистрирани в Софийска област.

Всички лечебни заведения в областта имат разработени дезинфекционни програми по клиники и отделения и спазват указанията за методите и средствата на дезинфекция.

Анализирайки тези данни можем да кажем, че и през 2023 година регистрираната заболяемост от вътреболнични инфекции във всички лечебни заведения в София-област запазва ниското си ниво.

Структура на вътреболничните инфекции

През 2023 г. Регистрираните случаи на ВБИ по място на възникване на инфекцията, може да се види на следната диаграма:

През 2023 г. водеща група в структурата на вътреболничната заболяемост са пневмониите, свързани с изкуствена белодробна вентилация. Те заемат 39% от всички ВБИ в Софийска област.

На второ място са случаите на инфекции на ГДП – 19 %, следвани от инфекциите на хирургичното място – 16 %.

След тях са случаите с инфекция на пикочните пътища – 15 %. От останалите регистрирани инфекции, като тези на гастроинтестиналния тракт, кожните инфекции, менингити и инфекции типични за новороденото са единични.

Етиологична структура на вътреболничните инфекции

През 2023 година в общата етиологична структура на ВБИ се отбелязва известна динамика в сравнение с предходната година. Водещите причинители за 2023г. са Клебсиела пневмоние, Псевдомонас аеругиноза, Протеус мирабилис и Ешерихия коли.

6. Изпълнение на имунизационния календар за 2023г.

През 2023 година дирекция „Надзор на заразните болести“ (Д „НЗБ“) организира провеждането на имунизациите и реимунизациите в Софийска област, съгласно изискванията на Наредба № 15 от 12 май 2005 г. за имунизациите в Република България. Изпълняваха се следните основни задачи: планиране на количествата биопродукти, тяхното съхранение и разпределение за профилактични имунизации и реимунизации на лицата, включени в имунизационния календар, за целеви имунизации и отчетност на тяхното изпълнение; осъществяване на методично ръководство и контрол на изпълнението на имунизациите, съхраняването и прилагането на ваксини и други биопродукти от лекарските практики и лечебните заведения; организиране и участие в провеждането на имунизационни кампании; провеждане на насочени образователни кампании на медицинския персонал и различни обществени групи с акцент върху колебаещите се; анализ на изпълнението на задачите по имунопрофилактиката и набелязване на дейности за подобряването ѝ.

Текущо е извършван контрол по правилното заявяване, планиране, разпределение, получаване и транспортиране на ваксините с хладилни чанти от общопрактикуващите лекари (ОПЛ) и лечебните заведения за болнична помощ (ЛЗБП), както и контрол по отношение на съхранението им при хладилни условия с осъществяване на ежедневно проследяване на температурата. Оказвана бе методична помощ по спазване схемите на приложение на конкретните ваксини и по обхващаемостта на подлежащите контингенти в съответствие с нормативните изисквания. Извършени са тематични проверки за „Съхранение на ваксините от Имунизационния календар на страната в амбулаториите за извънболнична/специализирана медицинска помощ“.

През годината е постигнат общ имунизационен обхват със задължителни имунизации и реимунизации – 81,48% (подлежащи – 43 523, обхванати – 35 463). Постигнат е 94,65% имунизационен обхват със задължителни имунизации и реимунизации в детската възраст (подлежащи – 27842, обхванати – 26352) и 58,10% със задължителни реимунизации при възрастни (подлежащи – 15681, обхванати – 9111).

Осигуряването на биопродукти за изпълнение на имунизациите се осъществяваше в срок.

Биопродуктите, необходими за провеждане на задължителните имунизации и реимунизации от ОПЛ и РО при ЛЗБП се получаваха от Имунизационния кабинет на РЗИ - Софийска област ежемесечно.

Транспортирането и съхранението на биопродуктите се извършваше в условия на хладилната верига.

Организирано е раздаването на ваксините ежемесечно, при предварително представяне на заявка, подписана и подпечатана от съответния общопрактикуващ лекар или началник на родилно отделение. Ваксините се получаваха само от медицински лица.

Всички амбулатории за първична медицинска помощ разполагат с хладилни чанти за транспортиране на ваксините и хладилници за правилното съхранение на същите. Контролът им се осъществява чрез ежедневно регистриране в температурни дневници на температурата в хладилниците.

Дейност на имунизационния кабинет в РЗИ. През анализирания период, срещу COVID-19 в имунизационния кабинет на РЗИ са ваксинирани 90 лица, а общо в областта – 2891 лица.

От направената характеристика на проведените имунизации могат да се направят следните по-важни изводи:

1. Имунизационното покритие със задължителни ваксини във възрастовата група до 12 месеца е много добро – обхванати са над 95% от децата за всички ваксини.

2. Обхватът за морбили, паротит и рубеола е недостатъчен - 92,96%, но е по-добър в сравнение с 2022 г. – 92,38% за първи прием, но за втори прием на 12 години е по-слаб, под 90%. Вероятно процентът на необхванатите е различен за различни групи, което налага насочени действия за обхващането им.

3. Изпълнението на националните програми е незадоволително. Необяснимо е, след като има толкова доказателствен материал за ползата от ваксината срещу папилома вирус за превенция на РМШ и провежданите срещи с целеви групи (лекари, родители), защо няма желаещи. Очевидно трябва да се промени моделът на програмата или да се засили информационната кампания.

Част от причините за по-ниския ваксинационен обхват са:

1. Присъствието на деца в списъците на ОПЛ, които в действителност отсъстват от страната;
2. Миграция на населението (временно или дългосрочно пребиваване на подлежащите за имунизация в чужбина или в други региони на страната) и особено миграцията сред ромското население;
3. Здравно-неосигурените лица над 25 г. възраст, подлежащи на поредица реимунизации срещу Тд не са включени в пациентските листи на ОПЛ, не се търсят от години, съответно не се имунизират и в резултат на това се създава неимунна прослойка;
4. Отказ от имунизация, породен от различни немедицински причини.

Дейност на областната комисия за отлагане на имунизации по медицински противопоказания

В заседанията на областната комисия за освобождаване на деца с трайни медицински противопоказания от имунизации, провеждани всеки последен четвъртък от месеца в УМБАЛ “Света

Анна” София, участва представител на дирекцията, съгласно заповед, издадена от директора на РЗИ-Софийска област.

7. Контрол на дейностите по дезинсекция и дератизация

Проверките за спазване противоепидемичния режим в лечебни, детски, учебно-възпитателни заведения и социални домове бяха съчетани и с контрол по провежданите в тях дезинфекционни, дезинсекционни и дератизационни мероприятия.

В Публичната база данни за лица имащи право да извършват дейности по ДДД, публикувана на страницата на МЗ, на територията на Софийска област са регистрирани 13 фирми.

Проверките са извършвани съгласно Наредба № 1 / 5.01.2018 г. за дезинфекция, дезинсекция и дератизация. Проверявано бе наличието на лични предпазни средства за ДДД дейности, препарати, както и потвърдителните документи за извършените обработки. Не бяха констатирани нарушения.

Всички фирми използват препарати разрешени за употреба от МЗ. Служителите им притежават удостоверения за правоспособност, издадени от НЦЗПБ и РЗИ.

В изпълнение на дейности по превенция на Ку-треска и туларемия и във връзка с увеличаването на популациите на гризачите и безстопанствените кучета, които са гостоприемници на кърлежи, се проведеха дезакаризации и дератизации в градовете на областта.

В изпълнение на Предписание до кметовете на общините в Софийска област за провеждане на дератизационни и дезакаризаационни мероприятия се констатира на базата на проверки и на предоставена информация от кметствата, че във всички 22 общини се извършва текущо окосяване на тревните площи в периода от м. май до м. октомври в паркове, детски заведения, училища, болници и др. и е извършвана дезакаризация.

За намаляване числеността на гризачите на територията на общините бе извършвана канална дератизация.

8. Основни дейности на микробиологичната лаборатория през 2023 г.

Профилактични изследвания на деца и персонал в детски и лечебни заведения за чревни паразити, салмонела, шигела, Е. коли, стрептококово носителство, и на възрастни от домове за медико-социални грижи.

1. Изследвания по профилактични, епидемиологични и клинични показания на граждани, свързано с изпълнение на плана за извънбюджетни приходи;

2. Изследвания на пациенти и персонал от диализните отделения съгл. Медицинския стандарт по микробиология.

3. Изпращане на материали за потвърждаване на резултати в лабораториите към НЦЗПБ.

Извършени са 1813 микробиологични изследвания (салмонела, шигела и Е. коли). Пробите са предоставени от детски градини, домове за медико-социални грижи, на работещи в рискови обекти и за микробиологичен контрол на средата.

Извършени са 3632 серологични изследвания (хепатити Б и С, ХИВ, сифилис) по национални програми, анонимни изследвания, пациенти на хемодиализа и персонал.

Извършени са 3826 паразитологични изследвания. Пробите са от деца в детски заведения, домове за медико-социални грижи, контрол на средата, здравни книжки на работещи в рискови обекти.

Изследвани лица за чревни паразити в детски заведения, домове за медико – социални грижи и други за чревни паразити - извършени са 1907 изследвания.

Изпратени материали в референтна лаборатория за изследване - 2.

9. Дейности по изпълнение на националните програми

Дирекция НЗБ активно се включи в изпълнение на възлагателните заповеди на Министъра на здравеопазването по изпълнение на Националните програми за превенция и контрол на ХИВ и сексуални предавани инфекции, превенция и контрол на вирусни хепатити и първична профилактика на рак на маточната шийка. Осигуриха се бързи диагностични тестове с висока чувствителност и специфичност за скринингово изследване на ХИВ, хепатити Б и С и сифилис на рискови групи и лица с рисково поведение. В Центъра за психично здраве – София ЕООД за периода 29.11 – 12.12.2023 г. се извършиха изследвания с посочените тестове на 200 лица, посещаващи центъра. Резултатите от изследванията са тревожни, особено за хепатит С. От изследваните 200 лица 155 (77.5%) са положителни за хепатит С, 16 (8%) са положителни за ХИВ, 4 (2%) за сифилис и 2 (1%) за хепатит Б. Подобни данни се съобщават и от други държави, при изследване на лица, употребяващи интравенозно наркотици. От решаващо значение за насочване към лечение е разяснителната работа на медицинските специалисти за възможностите на съвременните терапевтични подходи при своевременното им прилагане и негативното влияние на отлагането им във времето.

За популяризиране на дейностите по Националните програми се проведеха работни срещи и семинари на различни места (16.11. в аулата на ВМА, 01.12. в МБАЛ Самоков, 07.12. в МБАЛ Елин Пелин, 08.12. в МБАЛ Ихтиман, 08.12. в Гранд Хотел София) с директори и заместник-директори на училища и медицински специалисти от здравните кабинети в училищата, представители на общини, здравни медиатори, общопрактикуващи лекари, управители, лекари и медицински персонал от лечебните заведения. В работата на семинарите участваха експерти от МЗ, НЦЗПБ, НЦОЗА, БЧК, университетски болници, областната администрация, регионално управление на образованието и др. Бяха поставени акценти за необходимостта от скринингови изследвания за ХИВ, вирусни хепатити, полово-предавани инфекции, съвременните възможности за лечение, преодоляване на стигмата и

дискриминацията към болните от СПИН, ролята на образованието и личната отговорност на всеки в профилактиката на тези значими социални заболявания.

В съответствие с методичното указание за провеждане на епидемиологичен надзор на грипа и острите респираторни инфекции бе осъществена необходимата организация за Софийска област. От началото на м. ноември 2023 г. сентинелното наблюдение се извършва ежедневно на 11256 лица от различни възрастови групи от 12 ОПЛ в 11 града на областта, като получената информация се регистрира в информационната система за събиране и анализиране на данни за заболяемостта от грип и ОРЗ. Заболяемостта към момента е със стойности, съответстващи на повечето области в страната.
<https://www.ncipd.org/index.php?lang=bg>

Специалисти от дирекцията взеха участие в организирани срещи от МЗ по изпълнение на Националните програми за превенция и контрол на ХИВ и СПИ, вирусни хепатити, туберкулоза и рак на маточната шийка, както и в срещи за изпълнение на националните програми, организирани от неправителствени организации и училища.

При проверки на общопрактикуващите лекари, лечебните заведения и здравните кабинети в училищата, извършвани от инспекторите от дирекцията, активно се разискваха възможностите за скрининг, профилактика и лечение на заболяванията по националните програми, както и необходимостта от ангажиране на обществеността за постигане на общите цели по ограничаване разпространението на инфекциозните болести в областта.

VIII. ДЕЙНОСТ НА ДИРЕКЦИЯ „ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ”

Цели: 1. Организиране и ефективно осъществяване на държавната здравна политика на територията на софийска област. повишаване ефективността на държавния здравен и лабораторен контрол и достигане високо ниво на съответствие с националните и европейските изисквания на обектите с обществено предназначение, продуктите, стоките и дейностите със значение за здравето на човека и факторите на жизнената среда.

Дирекция „Обществено здраве” е в състава на специализираната администрация на РЗИ - Софийска област, която като териториален орган на Министерство на здравеопазването на територията на Софийска област има основна роля по изпълнение и провеждане на държавната политика за защита здравето на гражданите. Дирекцията изпълнява следните задължения и дейности по контрола на обектите с обществено предназначение, продуктите, стоките и дейностите със значение за здравето на човека факторите на жизнената среда, като извършва следните дейности:

1. Държавен здравен контрол по спазване и изпълнение на установените с нормативен акт здравни изисквания за обектите с обществено предназначение, продуктите, стоките и дейностите със значение за здравето на човека и факторите на жизнената среда;

2. Промоция на здравето и интегрирана профилактика на болестите;
3. Мониторинг на факторите на жизнената среда и на дейностите със значение за здравето на населението, включително и извършване на анализ и оценка на резултатите, изготвяне на доклади и препоръки към местната власт, информиране на населението чрез интернет страницата на РЗИ и други начини;
4. Разработване и изпълнение на регионални здравни програми и проекти;
5. Координация и изпълнение на национални и международни здравни програми и проекти;
6. Следдипломно практическо обучение в областта на опазване на общественото здраве;
7. Проучване разпространението на рисковите фактори, свързани с начина на живот, и разработване на мерки за ограничаването им;
8. Организиране и участие в проучвания на здравните знания, умения и нагласи сред различни групи от населението с цел определяне на потребностите от профилактични дейности;
9. Проучване и анализиране спазването на физиологичните норми за хранене и изискванията за организирано хранене на различни групи от населението и изготвяне на предложения за оптимизирането им;
10. Организиране и осъществяване на образователни дейности в областта на профилактиката на болести и промоцията на здравето;
11. Организиране и осъществяване на масови дейности и прояви, свързани с международни и национални дни, посветени на здравен проблем;
12. Разработване и осигуряване на разпространението здравнообразователни, информационни и методични материали по актуални теми и активно взаимодействие със средствата за масова информация;
13. Проверки по сигнали на граждани, свързани с опазването на общественото здраве;
14. Организиране на защитата на населението от инциденти с химични, биологични и радиоактивни материали от случаен, естествен и умишлен характер за територията на Софийска област;
15. Издаване на предписания за провеждане на задължителни хигиенни противоепидемични мерки в случаите, предвидени в закон;
16. Съставяне на актове за установяване на административни нарушения и налагане на принудителни административни мерки в случаите, предвидени в закон;
17. Водене на лабораторна документация за добра лабораторна практика
18. Участие в регионални междуведомствени комисии;
19. Подобряване на формите и начините за предоставяне на информация на обществеността и повишаване на информираността на населението;

20. Издаване на разрешения, удостоверения за регистрация, заключения, становища и сертификати;

21. Участие при разглеждането на документи по процедурите посочени в Закона за устройство на територията и Закона за опазване на околната среда и др., свързани с оценката на здравния риск за населението.

2. Предварителен здравен контрол (контрол по спазване на здравните изисквания при проектиране, строителство, реконструкция, разширение и въвеждане в експлоатация на обекти с обществено предназначение)

Дейността по предварителния здравен контрол в Дирекцията през годината се извършваше от двама служители - началник отдел ДЗК и главен инспектор в отдел ДЗК – инженери.

В началото на календарната година със заповед на директора на РЗИ - Софийска област беше определен състава и задачите на Експертния съвет по Здравно-техническа експертиза.

Заседанията на ЕС по ЗТЕ се провеждаха веднъж седмично. На редовните му 50 заседания са разгледани 974 броя документации: Становища за устройствените схеми и планове – 497, инвестиционни проекти - 262, становища по ОВОС – 101, становища по Екологична оценка – 78, становища по ДЕО – 1, становища за ДПК – 35.

За 2023 година служителите, осъществяващи ПЗК са участвали в 148 заседания на Общински експертни съвети по устройство на територията, областни експертни съвети и съвети на други ведомства.

Съгласно заповед № РД–02-43/06.02.2018 г. на Министъра на здравеопазването, служителите осъществяващи ПЗК в дирекцията, са включени в състава на експертния съвет на МЗ и взеха участие в 14 редовно проведени заседания.

В комисия към областната дирекция „Земеделие и гори“ на Софийска област като член участваше Директор Дирекция ОЗ. За годината комисията е провела 12 заседания.

През годината служители от дирекцията участваха в състава на 63 държавни приемателни комисии при стриктно спазване на изискванията на Закона за здравето за провеждане на предварителния здравен контрол и Закона за устройство на територията.

Предварителният здравен контрол в дирекцията се извършва при стриктно спазване на утвърдените административни процедури за всяка една от тях. Процедурите са публикувани на сайта на РЗИ - Софийска област, и са достъпни за всички потребители на административни услуги.

3. Дейности по контрол на обекти с обществено предназначение (вкл. текущи и тематични проверки)

3.1. Контрол на обекти с обществено предназначение (с изключение на обектите за производство на бутилирани натурални минерални, изворни и трапезни води)

Здравният контрол върху обектите с обществено предназначение се извършваше по реда на Закона за здравето и Наредба № 36 за условията и реда за упражняване на държавен здравен контрол и утвърдените по реда на чл. 6, ал. 2 от Наредба № 36 Стандартни оперативни процедури, с цел установяване съответствието със здравните изисквания.

3.2. Систематичен здравен контрол

3.2.1. Текущи инспекции

Честотата на текущите инспекции в **обектите с обществено предназначение** беше планирана и изпълнена на база Указанията на МЗ за 2023 г. и оценката на риска в обектите.

През изтеклата 2023 г. в отдел ДЗК продължи да се води и поддържа двоен „Регистър на обектите с обществено предназначение, контролирани от РЗИ – Софийска област, в Интегрираната информационна система за събиране и отчитане на дейностите по държавен здравен контрол и на таблица Ексел, при спазване условията и по реда на Наредба № 9 за условията и реда за създаване и поддържане на публичен регистър на обектите с обществено предназначение на МЗ. Стриктно се спазват указаните срокове за завършване на процедурата по вписване на нови обекти. През 2023 г. са регистрирани 390 нови обекта, вписани са промени в 60 обекта и са издадени 428 заповеди за заличаване на регистрации.

През изминалата година на здравен контрол в отдел ДЗК подлежаха 4488 обекта, като на същите са извършени 4852 броя проверки.

За констатирани пропуски и нарушения на здравните норми и изисквания в обектите с обществено предназначение са връчени 45 предписания. Съставени са 3 АУАН за установени нарушения на законодателството. През годината е изготвена и връчена 1 заповед за спиране на дейност извършвана в обект с обществено предназначение.

3.3. Насочен здравен контрол

Сътрудниците на отдел ДЗК извършиха проверки на 52 постъпили сигнали и жалби от граждани и институции на територията на областта. За всеки получен сигнал са извършвани проверки на място от служители на дирекцията или съставена комисия. На всички сигнали е отговорено в законоустановения срок. Изготвени са писма за препращане на 42 сигнала, жалби и предложения към съответните компетентни органи.

4. Контрол и мониторинг на продукти и стоки със значение за здравето на човека

4.1. Бутилирани натурални минерални, изворни и трапезни води

Здравният контрол на обектите за производство на бутилирани води и в търговските обекти се извършваше по реда на Регламент (ЕО) № 852/2004 относно официалния контрол на храните, Закон за храните, Наредба за изискванията към бутилираните натурални минерални, изворни и трапезни води,

предназначени за питейни цели (наричана Наредба за бутилираните води) и Наредба № 36 за условията и реда за упражняване на държавен здравен контрол.

4.1.1. Систематичен здравен контрол

Систематичният здравен контрол на бутилираните води беше насочен към спазване на нормативните изисквания към храните, по отношение на тяхната химична и микробиологична безопасност; състав; правилно етикетирание, представяне и рекламиране, условията и сроковете на съхранение; технологията на производство; съпровождащата документация и други специфични изисквания към бутилираните натурални минерални, изворни и трапезни води.

4.2.1. Текущи инспекции

До края на 2023 година на територията на Софийска област функционираха 6 регистрирани обекта за бутилиране на води - 1 натурална минерална вода, 1 изворна и 4 за трапезна. Извършени са 8 проверки.

За 2023 г. са извършени 7 текущи инспекции на предлаганите на пазара бутилирани натурални минерални, изворни и трапезни води в търговски обекти и обекти за обществено хранене на територията на Софийска област, при проверките не са установени нарушения на законодателството.

4.2. Мониторинг на бутилирани натурални минерални, изворни и трапезни води

Изследвания на бутилираните води и на водата от водоизточниците им се извършваха в лабораторията на РЗИ - Софийска област, като през годината не бяха установени отклонения в качествата им, поради което не бяха извършвани повторни изследвания по официалния контор в лабораторния комплекс на СРЗИ.

4.2.1. Контрол на бутилирани натурални минерални, изворни и трапезни води по химични показатели

Изследвани са 5 броя проби бутилирани води от търговската мрежа. Няма неотговарящи.

4.2.2. Контрол на бутилирани натурални минерални, изворни и трапезни води по микробиологични показатели

Изследвани са 5 броя проби бутилирани води. Няма неотговарящи

4.3. Контрол на козметични продукти

4.3.1. Систематичен държавен здравен контрол

Здравният контрол върху козметичните продукти се извършваше по реда на Регламент (ЕО) № 1223/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 г. относно козметичните продукти (ОВ, L 342, 22.11.2009 г.) и Закона за здравето.

Инспекторите от отдел ДЗК извършиха проверки на 84 козметични продукта в производствени и търговски обекти на територията на областта (вкл. магазини за електронна търговия). При проверките се съставиха и връчиха 9 предписания, от които 6 за спиране реализацията на козметични продукти с

обявено съдържание на бутилфенил метилпропионат и 3 за отстраняване на констатирани несъответствия с изискванията.

4.4. Химичните вещества, смеси и изделия, в т.ч. биоциди и прекурсори на взривни вещества

4.4.1. Систематичен здравен контрол на химичните вещества, смеси и изделия, в т.ч. биоциди и прекурсори на взривни вещества

Систематичният здравен контрол на химичните вещества, смеси и изделия, в т.ч. биоциди и прекурсори на взривни вещества включваше проверка на:

- наличие на информационен лист за безопасност на български език от вносителите, дистрибутори, потребители по веригата, изготвени съгласно изискванията на Приложение II на Регламент (ЕО) № 1907/2006 (REACH) - спазване на задължението за предоставянето на информация по веригата на доставката за химични вещества и смеси, съгласно Регламент REACH;

- спазване на задължението за предоставянето на информация по веригата на доставката за химични вещества и смеси, съгласно Регламент REACH;

- класифициране на вещества и смеси съгласно Регламент (ЕО) № 1272/2008;

- спазване задължението, лицата, които пускат на пазара химични вещества, смеси или биоциди, класифицирани като опасни въз основа на физико-химичните и токсикологичните им свойства.

- пускане на пазара на детергенти и повърхностноактивни вещества, предназначени за детергенти по отношение на класифициране, етикетиране и опаковане, включително задължението за предоставяне на информационния фиш за съставки на сайта на отговорните лица и съответствие състава на детергентите с информацията, посочена на етикета и информацията в интернет;

- спазване изискването, пуснатите на пазара биоциди да притежават разрешение за пускане на пазара, издадено по реда на чл. 18 от ЗЗВХВС или Регламент (ЕО) № 528/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2012 година.

- спазване изискването за забрана за предоставяне на прекурсори на взривни вещества под ограничение на масовия потребител съгласно чл. 23 от ЗЗВХВС; етикетирането на прекурсори на взривни вещества под ограничение съгласно Регламент (ЕО) № 98/2013;

- пускане на пазара на вещества в самостоятелен вид, в смеси или в изделие, за които се съдържа ограничение в Приложение № XVII на Регламент (ЕО) № 1907/2006.

През 2023 г. бяха проверени 58 химични вещества и смеси в производствени и търговски обекти, както и при потребители (вкл. магазини за електронна търговия), от които 24 биоцидни продукта и 11 детергента

5. Контрол и мониторинг на дейности със значение за здравето на човека;

5.1. Систематичен здравен контрол

5.1.1. Систематичният здравен контрол на дейностите по **поддържане чистотата на населените места от общините** се извършваше за установяване на съответствие с принципните изисквания на Закона за здравето за осигуряване на здравословна жизнена среда.

А) Инспекции

През 2023 година бяха извършени 6 проверки за поддържане чистотата на улиците и други обществени пространства в общини в Софийска област (площади, детски площадки и т.н.), при които е издадено 1 предписание за провеждане на редовно сметосъбиране и извозване на битовите отпадъци.

5.1.2. Насочен здравен контрол

За предотвратяване на възникването и разпространението на епидемични заболявания бяха изготвени 2 указания до кмет на община и до Вик опертора в областта за предприемане на задължителни мероприятия, с цел опазване на човешкото здраве.

5.2. Служби по трудова медицина.

5.2.1. Текущи инспекции

Систематичният здравен контрол на дейността на **регистрираните служби по трудова медицина** се извършваше за установяване на съответствие с изискванията на Закона за здравословни и безопасни условия на труд и Наредба № 3 за условията и реда за осъществяване на дейността на службите по трудова медицина.

На територията на Софийска област са регистрирани 8 СТМ, които са проверени с 8 проверки, при които не са констатирани нарушения.

6. Други дейности, свързани с опазването на общественото здраве.

6.1.Тютюнопушене

Систематичният здравен контрол се извършва чрез текущи и насочени инспекции в обекти с обществено предназначение, закрити обществени места и обособени работни места по спазване разпоредбите на **чл. 56 и чл. 56а от Закона за здравето**. В хода на провеждания здравен контрол се извършиха 593 проверки за спазване на разпоредбите за забрана на тютюнопушене в закрити обществени места, при които се съставиха и връчиха 8 предписания за провеждане на задължителни мерки.

6.2. Райски газ

Систематичният здравен контрол се извършва чрез текущи и насочени инспекции, в обекти с обществено предназначение, закрити обществени места и търговски обекти по спазване разпоредбите на **чл. 54а и чл. 56а (3) от Закона за здравето**. До края на 2023 г. при провеждания здравен контрол се извършиха 115 проверки за спазване на разпоредбите на Закона за здравето относно продажбата и употребата на райски газ, при които е връчено 1 предписание.

7. Държавен здравен контрол на фактори на жизнената среда - питейни води, води за къпане и минерални води, шум, атмосферен въздух, нейонизиращи лъчения.

7.1. КОНТРОЛ

7.1.1. Питейни води, води за къпане и минерални води.

Здравният контрол върху питейните и минерални води се извършваше по реда на Закона за здравето, Закона за водите и Наредба № 36 за условията и реда за упражняване на държавен здравен контрол.

А) Систематичен здравен контрол

Систематичният здравен контрол през 2023 г. беше насочен към:

- засилен контрол за изпълнение в пълен обем на мониторинга на питейните води, от страна на В и К съгласно изискванията на Наредба № 9 за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели и съгласуваната с РЗИ - Софийска област мониторингова програма на водоснабдителното дружество;

- контрол по изпълнение на заложеното в плана и програмата на ВиК оператора за отстраняване на отклоненията в качеството на подаваната вода за питейно-битови цели;

- ежегодно актуализиране и оптимизиране на мониторинговата програма за всяка зона на водоснабдяване, съобразно резултатите от досегашния мониторинг на качеството на водата, възможните източници и видове замърсявания за всяка зона на водоснабдяване;

- предприемане на всички предвидени по закон мерки към ВиК дружеството за изпълнение на задълженията по мониторинга на качеството на питейната вода в пълния му обем, съгласно изискванията на Наредба № 9 и предоставянето на РЗИ - Софийска област на данните от мониторинга в необходимия вид и обем, съгласно инструкциите и указанията на МЗ;

- информиране на потребителите в случаите на установени отклонения в качеството на питейните води, когато отклоненията могат да създадат риск за здравето;

- извършване на мониторинг на качеството на минералните води, използвани за лечение, профилактика, питейно-битови цели, бутилиране, хигиенни цели, спорт и отдих, при спазване на съответните нормативни изисквания.- ежегодно актуализиране и оптимизиране на програмата за мониторинг за всяка зона на водоснабдяване, съобразно резултатите от досегашния мониторинг на качеството на водата, възможните източници и видове замърсявания за всяка зона на водоснабдяване;

През изминалата 2023 г. продължи извършването на контрол на здравно-хигиенното състояние на водоземните съоръжения при водоизточниците, използвани за питейно-битови цели и водоснабдителните съоръжения. Броят на водоизточниците, използвани за централно питейно-битово водоснабдяване на населените места в Софийска област в края на годината е 417, като за периода са

извършени 435 проверки. Регистрираните и контролирани ведомствени водоизточници за питейно-битови нужди са 23.

На територията на Софийска област се експлоатира 1 регистриран минерален водоизточник.

През 2023 г. на територията на Софийска област функционираха 99 плувни басейна, от които 58 открити и 41 закрити. През годината в обектите се извършиха 140 проверки, при които бяха връчени 15 предписания за провеждане на задължителни здравни мероприятия.

Б) Насочен здравен контрол.

През 2023 година постъпиха 7 сигнала от граждани за влошено качество на подаваната питейна вода. За всеки от сигналите беше извършена допълнителна проверка съвместно с представители на ВиК оператора, при което бяха предписани задължителни за изпълнение мероприятия. На ВиК дружеството беше съставен и връчен един АУАН за неизпълнение на предписани мерки. Успоредно с това бяха взети допълнителни водни проби за лабораторен анализ и в законоустановения срок, след излизане на резултатите от анализите бяха изготвени отговори до подателите.

В резултат от извършвания здравен контрол върху водоснабдяването през годината не беше допуснато възникването на епидемични взривове от воден характер.

7.1.2. Шум.

А) Насочен контрол: През 2023 г. се извършиха 7 лабораторни замервания по сигнали на граждани и институции за наднормени нива на проникващ шум в жилищни територии. Замерванията се извършиха съвместно с представители на общинските администрации и районните управления на полицията.

7.1.3. Електромагнитни полета

А) Систематичен контрол на обектите - източници на електромагнитни полета.

В началото на годината беше изготвен и съгласуван график със СРЗИ за измерване на електромагнитните лъчения. Бяха извършени измервания на 5 обекта. Един обект е разположен в близост до детско заведение, останалите 4 са разположени на територия с голяма концентрация на население и жилищни сгради.

Получените резултати не показаха отклонения от хигиенните норми.

В края на годината беше изготвен доклад с анализ на резултатите от мониторинга и контрола на нейонизиращите лъчения, като фактор на жизнената среда и на обектите, източници на такива лъчения. Същият съдържаше цялата посочена информация в Указанията на МЗ и в определения срок беше изпратен в МЗ и в НЦОЗА.

7.1.4. Мониторинг

1. Води за питейно-битови цели – *постоянен и периодичен мониторинг*, съгласно Наредба № 9 за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели и в съответствие със съвместните мониторингови програми с ВиК операторите.

За 2023 година са извършени 13199 изследвания по химични и органолептични показатели и 2494 изследвания по микробиологични показатели.

През отчетната година 43 проби от питейни води са предоставени за анализ в НЦРРЗ по следните показатели: индикативна доза, естествен уран, обща алфа-активност, обща бета-активност.

2. Води от плувни басейни, използвани за спорт и отдих

През 2023 година по ДЗК бяха извършени 793 анализа на проби води, взети от открити и закрити плувни басейни на територията на Софийска област.

По химични и органолептични показатели са проведени 488 изследвания, от които 37 не отговарят на нормативните изисквания.

По микробиологични показатели са извършени 305 анализа, от които 3 не отговарят на изискванията.

3. Бутилирани води предназначени за:

- бутилирани изворни води.

По химични и микробиологични показатели са изследвани 3 бр. проби, от които няма неотговарящи.

- бутилирани трапезни води.

По химични и микробиологични показатели са изследвани 2 бр. проби, от които няма неотговарящи.

- за пиене и водоналиване от обществени минерални водоизточници - пробите се взимат от мястото на ползване /обществени чешми/.

По микробиологични и химични показатели са проведени 56 изследвания, от които няма неотговарящи ва изискванията.

7.1.5. Шум

А) Измерване / изчисляване на имисионния шум

На територията на Софийска област измерването на шумовите нива се извършва в три населени места – гр. Самоков, гр. Ботевград и гр. Своге.

Общо в трите населени места са измерени 35 пункта.

Получените резултати от контрола на шум са представени за анализ в отдел ПБПЗ.

Б) Измерване нивата на проникващ шум в жилищата и жилищните територии при сигнали и жалби

През 2023 г. се извършиха 7 лабораторни замервания по сигнали на граждани за наднормени нива на проникващ шум в жилищни територии, при които не се установиха нестандартни замервания.

7.1.6. Измерване на осветеност, микроклимат по постъпили заявления физически и юридически лица.

По ДЗК и по заявления от физически и юридически лица са извършени 826 измервания на физични фактори. Няма неотговарящи.

8. Лабораторно – аналитична дейност

Планирането и организирането на лабораторно-изпитвателната дейност на отдела се извършва съгласно Указанията на МЗ и водещите регионални приоритети на инспекцията. Тя изцяло е съобразена с поставените цели на държавния здравен контрол..

Всички използвани методи за контрол, които са част от обхвата на акредитацията са валидирани в съответствие с изискванията на БСА.

Максимално се използва капацитета на наличната апаратура за извършване на по-голям брой изследвания.

За радиологични изследвания на питейните води, пробите се предоставяха в лабораторията на НЦРРЗ съгласно предварително съгласуван график в началото на 2023 година.

9. Дейност по профилактика на болестите и промоция на здравето

Индивидуалното и обществено здраве на хората се опазва и укрепва чрез създаване на предпоставки за информиран избор на здравословен начин на живот. Основна цел в работата на отдел ПБПЗ е провеждане на здравно-промотивни дейности, насочени към ограничаване въздействието на поведенческите рисковите фактори и вредни влияния на жизнената среда върху здравето на населението от Софийска област.

Планираните в началото на годината задачи бяха изпълнени, както следва:

А. Извършване на анализи, оценки и проучвания:

1. Анализ на качеството на атмосферния въздух в промишления район Пирдоп – Златица

Анализът на качеството на атмосферния въздух (КАВ) в промишлената зона се изготвя на база данни, предоставени по електронен път от мониторинга на въздуха (МВХ), извършван от ИАОС, съобразно утвърдения от Агенцията алгоритъм на подаване на данните към Инспекцията. Регистрират се 5 компонента: NO₂(μ/m³); SO₂(μ/m³); фини прахови частици фракция 10 - ФПЧ10 (mg/m³) и тежки метали Cd(ng/m³) и Pb(μ/m³).

Основната препоръка на Инспекцията към общинските администрации е свързана със ситуиране на промишлените и свързаните с тях транспортни дейности в обособени зони или извън урбанизирани територии. Препоръчителните мерки за изпълнение включват: контрол на вторичните фактори, влияещи върху нивата на атмосферните замърсители; съблюдаване на дейностите за намаляване на емисиите

на ФПЧ, серен диоксид и азотни оксиди от битовото отопление; възможно газифициране на населените места; правилен подбор на дърва и горива за отопление; оптимизиране на съществуващата транспортна схема и на трафика; обновяване на автомобилния парк на градския транспорт; залесяване на общинските терени; възстановяване и поддържане на озеленителните пояси; изграждане на велоалеи; редовно измиване на улиците; подобряване системата на сметосъбиране и сметоизвозване; разделно събиране на отпадъците; забрана за изгаряне на отпадъци на нерегламентирани терени.; постигане на оптимален микроклимат в закрити помещения; спазване на стандартите за минимизиране на емисиите, замърсяващи въздуха в закрити помещения; прозрачност на информацията от мониторинга на КАВ. Популяризиране и разпространяване на информационни материали със здравна насоченост за намаляване на вредните емисии, замърсяващи атмосферния въздух.

Анализ на КАВ за 2023 г.:

- За атмосферния замърсител SO₂, през 2023 г не са регистрирани проби, превишаващи праговата стойност за средночасовата норма от 350 µg/m³. Не са измерени превишения на алармения праг за серен диоксид (500 µg/m³ измерен в 3 последователни часа);
- За атмосферния замърсител NO₂ в системата не са регистрирани проби, превишаващи праговата стойност на средночасовата концентрация от 200 µg/m³., както и на алармения праг.
- За атмосферния замърсител „фини прахови частици“ ФПЧ10 през второ и трето тримесечие са измерени 3 проби с превишения на праговата стойност за средноденонощната норма от 50 µg/m³, като през първо тримесечие не са регистрирани наднормени проби за средноденонощната норма от 50 µg/m³.
- Данните сочат, че ФПЧ10 може да бъде определен като основен замърсител на атмосферния въздух.

От предоставената информация на ИАОС за нивата на тежките метали Cd (ng/m³ и Pb ((µg /m³) за 2022 г. беше отчетено, че не са регистрирани отклонения от нормата - 0.5 µg /m³). за Pb и 5 ng/m³. за Cd. Данните относно тежките метали за 2023 г. ще бъдат предоставени от ИАОС през второто тримесечие на 2024 г, след изготвяне на Националния доклад от Агенцията за състоянието и опазването на околната среда за 2023 г.

Съгласно указанията на Министерство на здравеопазването за провеждане на анкетни проучвания по актуални здравни теми, отдел ПБПЗ осъществи трето поред анкетно проучване за оценка и анализ на нагласите на гражданите в промишления регион Пирдоп-Златица към атмосферния въздух и останалите компоненти на околната среда – вода, почва, шум, транспорт, вреди от човешката дейност, както и за ролята на РЗИ – Софийска област за избор на здравословен начин на живот.

Целта на анкетата е на базата на резултатите да се направи сравнителен анализ с отговорите на същата анкета през 2012 г. и през 2017 г. и да бъдат обобщени резултатите за развитието на отношението и оценката на гражданите от двете общини към следните фактори:

- Ниво на замърсеност на компонентите на околната среда;
- Дейности на общинските служби по нейното опазване;
- Ролята на РЗИ - Софийска област в здравно-информационната и здравно-образователна дейност.

В изпълнение на посочената цел бяха осъществени следните задачи:

- Събиране на данни чрез анкетна карта за нивото на здравната информираност относно състоянието на компонентите на околната среда;
- Сравнителен анализ на резултатите от анкетните проучвания през 2012 г., 2017 г. и 2023 г. на степента на информираност за опасностите от нарушеното екоравновесие върху здравето, както и на източниците на информация;
- Изводи от получените резултати.

От проведената анкета през трите години – 2012 г., 2017 г. и 2023 г. в градовете Пирдоп и Златица, се наблюдава следната картина за оценката на общинските екологични дейности и информираността на анкетираните граждани:

- Относно общинските програми, в които се включват и препоръките на РЗИ – Софийска област, както и съответните програми на промишлените предприятия за подобряване качеството на атмосферния въздух и екологичната обстановка в двете общини, информираността на гражданите обхваща 71% от анкетираните граждани през 2012 г. към 72% за 2017 г. и 82% – през 2023 г. Данните категорично сочат повишаване на информираността с около 10% през последната година. Продължава необходимостта от разработване на нови методи на съответните общински служби за повишаване на здравната информация на населението от промишления район Пирдоп – Златица, които да включват съвременни технологични средства за достигане до по-младата аудитория;

- От отговорите на анкетираните по отделните дейности от общинските програми може да се обобщи, че през 2023 г. от 33% до 50% от респондентите смятат, че се работи слабо; между 33% и 49% приемат работата по дейностите от общинските програми за “добра” и “много добра”; наблюдава се спад в оценките „слабо“ в сравнение с 2012 г. – между 9% и 20% ; по петте основни дейности от общинските програми – спадът в оценките „слабо“ в сравнение с 2012 г. – между 9% и 20% говори, че доверието към екологичните дейности в двете общини се повишава;

- Резултатите по компоненти на околната среда, влияещи отрицателно върху здравето, сочат, че анкетираните считат вредите от замърсеността на въздуха, водата и почвата, както и от човешка дейност – браконьерство и криминално изсичане на гори, за най-опасни за здравето на хората, живеещи

в промишлен регион Пирдоп-Златица. Компонентите шум и транспорт се оценяват като слабо или в средна степен вредни за здравето – отговорите на този въпрос са без значими различия и през трите години на провеждане на анкетното проучване;

Относно източниците на информация за опасностите от нарушеното екоравновесие върху здравето, анкетиранияте определят водеща роля на печатните и електронни медии – в тях се публикуват и здравно-информационните материали на РЗИ - Софийска област; по степен на употреба следва постоянната онлайн връзка в общините; над половината от анкетиранияте и през трите години посочват, че не се чувстват достатъчно информирани или не могат преценят степента си на информираност, което клони към неинформираност

2. Шум

Степента на увреждане на човешкото здраве под въздействието на фактора на риска „шум“ в околната среда е предизвикателство за здравните системи в страните от Европейската общност, тъй като се превърна в една от характеристиките на съвременния живот. Шумът заема второ място сред болестотворните рискови фактори на околната среда в Европа, след замърсяването на въздуха. Комбиниран с други рискови за здравето фактори причинява диабет, инсулт, миокарден инфаркт, храносмилателни смущения. Негативно се повлиява централната и вегетативната нервна система, възникват смущения на съня до пълната му загуба, лоша концентрация и високо равнище на стрес.

Отрицателното въздействие на шума върху здравето е най-силно изразено в големите градове – над 80% от шумовото натоварване оказва шумът от трафика. В тази връзка, служители от отдел ПБПЗ и отдел ЛИ провеждат системно наблюдение за определяне и контрол на шумовото натоварване в областта, въз основа на утвърдената от МЗ „Програма за мониторинг на шума в урбанизираните територии на Софийска област“ в общините Ботевград, Самоков и Своге с общо 35 пункта. Контролните пунктове са разпределени съответно: до 28% (10 пункта) върху територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик; 11% (4 пункта) върху територии, подложени на въздействието на железопътен транспорт; до 28% (10 пункта) – върху територии с промишлени източници на шум; до 32% (11 пункта) – върху територии, подлежащи на усилен шумозащита, от които: 6 пункта – в жилищни зони и територии с неутежнен акустичен режим; 2 пункта – в зони за обществен и индивидуален отдих; 2 пункта – в зони за лечебни заведения и санаториуми; 1 пункт – в тихи зони, извън урбанизираните територии.

Мониторингът се извършва по показател L- (усреднено еквивалентно) дневно ниво на шума, определящ степента на дискомфорт през дневния период на денонощието (7.00-19.00 ч.), като се използва инструментален метод.

Изводи:

▪ Продължава тенденцията за оптимизиране на акустичната среда в района на 4-те пункта, разположени върху територии, подлежащи на въздействие на железопътен транспорт, както и в 10-те пункта, разположени върху територии с промишлени източници на шум;

▪ Не се наблюдава подобрение на акустичната среда във всичките пунктове, разположени върху територии подлежащи на усилен шумозащита, както и в пунктовете, разположени върху територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик.

Тенденции:

▪ Постепенно, но отчетливо намаляване броя на пунктовете с установени шумови нива под 58 dB(A), като най-голям брой е регистриран през 2007 г., 2012 г. по 11 бр. (31,40%); 2010 г., 2011 г.–10 бр.(28,60%); 2015 г., 2016 г. – 2 бр.(5,71%). Най-малък брой през 17-годишния период на наблюдение е установен през 2017 г., 2018 г. 2021 г.- по 1 бр. (8,58%);

▪ През 2021 г. се регистрира 1 пункт с шумови нива под 58 dB(A), през 2022 г. 4 бр. такива пункта, през 2023 г. 3 бр. такива пункта.

▪ Най-голям брой пунктове като цяло през 18-годишния период на наблюдение са регистрирани в двата шумови диапазона – 58-62 dB(A) и 63-67 dB(A), като през 2019 г., 2020 г. и 2021 г. техният дял е най- висок през годините. През 2023 г. се отчита увеличаване с 1бр. пункт в диапазона 63-67 dB(A), спрямо 2022

▪ И през този отчетен период се наблюдава положителна тенденция с начало 2007 г. – за липса на измерени еквивалентни нива на шум в диапазона 68-72 dB(A), 73-77 dB(A), и над 82 dB(A), валидна за нито един от проследяваните пунктове;

▪ През целия период на мониториране не са измервани наднормени нива на шума в най-високите шумови диапазони в нито един от пунктовете.

РЗИ - Софийска област предоставя ежегодно доклада за шумовото натоварване на общинските администрации в мониторираните общини, с предложения за мерки относно намаляване на наднормените шумови нива в урбанизираните територии. Същевременно реципрочо, тези общини предоставят на Инспекцията информация за предприетите и изпълнени мерки по регионалните „Планове за действие за управление, предотвратяване и намаляване на шума в околната среда“.

3. Оценка на организираното хранене на децата и учениците

Оценката на организираното хранене на децата и учениците от детските и учебни заведения в Софийска област е сред приоритетните дейности на отдел ПБПЗ. Чрез храната те ежедневно получават не само достатъчно енергия, но и достатъчно хранителни вещества – белтъци, мазнини, въглехидрати, витамини и минерали, биоактивни вещества и др., които осигуряват нормалния растеж и развитие, добър имунитет, за да могат да се борят успешно с инфекциите, да бъдат активни и да достигнат своя пълн

физически и интелектуален потенциал. През отчетния период в мониторинга са включени / 36 детски градини, 2 ученически стола – СУ „Летец Христо Топракчиев“ в гр. Божурище и СУ “Д-р Петър Берон“ в гр. Костинброд, детска ясла “Патиланци“ в гр.Етрополе и ОП „Детско, ученическо и обществено хранене“ в гр. Самоков, 1 „Център за настаняване от семеен тип“, СУ „Никола Велчев“ и Детска градина в община Самоков за оценка на хранителния прием чрез софтуерната програма на НЦОЗА.

Оценката на организираното хранене на подрастващите се извършва в съответствие с изискванията на трите наредби за здравословно хранене: Наредба № 2 за здравословно хранене на децата от 0-3 г. в детски заведения и детски кухни; Наредба № 6 за здравословно хранене на децата от 3-7 г. в детските заведения и Наредба № 37 за здравословно хранене на учениците. При спазване на изискванията на нормативната уредба се гарантира здравословно хранене на подрастващите, което се постига чрез осигуряване на разнообразна и пълноценна храна, ежедневна консумация на зеленчуци и плодове, достатъчен прием на мляко, млечни продукти, месо и други, богати на белтък храни, увеличаване консумацията на пълнозърнести храни, ограничаване приема на мазнини, захар и сол.

При извършване на оценката и контрола на организираното хранене на децата и учениците беше установено, че във всички мониторираните обекти, седмичните менюта се разработват предварително по рецептурниците на МЗ за здравословно хранене за съответните възрастови групи, с участието на медицинското лице от съответния здравен кабинет, директор, домакин и готвач. Спазват се критериите за съответствие на номерата на използваните рецепти от Сборниците, с ястията от седмичното меню, както и съответствие на продуктивния набор от дневните калкулационни ведомости с броя на децата/учениците, през всеки ден от седмицата.

При разработване на седмичните менюта за децата от 0-3 г и 3-6 годишна възраст при четирикратен режим на хранене, трябва да осигурява $75\% \pm 5\%$ от количество на хранителните продукти, които да покриват ежедневно нормативния продуктов набор.

При направения анализ на данните от калкулационните ведомости и седмичните менюта в мониторираните обекти, бяха направени следните изводи:

- От менютата за една седмица на мониторираните Детски заведения се вижда, че на децата се предлага разнообразна и пълноценна храна – ежедневно се включват хранителни продукти от основните групи храни / зърнени храни или картофи, мляко и млечни продукти, от месото преобладава пилешкото, предлага се заешко, агнешко и телешко, месни продукти не присъстват в яслената възраст, риба се предлага един път в седмицата като основно ястие, бобовите храни се включват като основно ястие, салати или супа. Сутрешната подкрепителна закуска се състои от плодове и зеленчуци според сезона. Добавената захар, сол и мазнини са под нормативните стойности.

- При приготвянето на храната се прилагат здравословни кулинарни технологии. Стойностите на среднодневния енергиен прием на децата в детска и яслена възраст от мониторираните ДЗ е в

границите на нормата, което показва, че храненето е нормоенергийно с изключение на ДГ „Пролет“ и ДГ „Радост“ в гр. Костинброд, в които е дадена препоръка да се осигурява препоръчителната енергийна стойност на храната за двете възрастови групи, нужна за адекватното развитие и разтеж на децата.

- Стойности на среднодневния прием на общ белтък, мазнини и въглехидрати, изразени като енергиен дял от консумираната храна за деня в мониторираните ДЗ са в границите на нормата, което показва, че храненето е балансирано (с изключение на ДГ „Приказен свят“ в с. Церово, където храненето не е балансирано за сметка на мазнините – те са с по-висок дял от среднодневния енергиен прием за сметка на стойностите на среднодневния прием на общ белтък и въглехидрати).

- Ученическите столове осигуряват 30% от целодневното хранене. През есенния сезон беше извършен мониторинг на храненето в ученически стол към СУ „Д-р Петър Берон“ в гр. Костинброд и СУ „Летец Христо Топракчиев“ в гр. Божурище. От менютата за една седмица се вижда, пълнозърнести храни се осигуряват, чрез предлагане на хляб два пъти седмично, предлаганата храна е пълноценна – в менютата се предлага три пъти месо, един път бобови храни /боб или леща/ и един път седмично риба като основно ястие.

- В Детските млечни кухни към ДГ „Буратино“ в гр. Божурище, ДЯ „Патиланци“ в гр. Етрополе седмичното меню отговаря на изискванията на нормативната база, среднодневният енергиен прием е 376 ккал – осигурява 30% от целодневното хранене. Храненето е трикомпонентно, състои се от предястие/супа/, основно ястие и десерт. Вложените хранителни продукти при приготвянето на ястията съответстват с калкулационните ведомости за деня. Стойностите за енергиен дял на белтъците, мазнините и въглехидратите от общата енергийна стойност на консумираната храна при децата са в рамките на препоръчителния интервал. Храненето на децата е разнообразно, нормоенергийно и балансирано.

От оценката на храненето на децата и учениците може да се направи следния извод, седмичните менюта са разнообразни, добре структурирани според действащата нормативна база. В 4 детски заведения през зимния сезон бяха дадени препоръки да се предлагат разнообразни пълнозърнести продукти най-малко в пет хранителни приема при петдневно четирикратно хранене.

През годината бяха извършени 77 проверки по спазване изискванията за хранене на децата и учениците, при които бяха съставени и връчени 5 предписания за установени несоответствия. Всички предписани мерки бяха изпълнени при последващите проверки.

4. Оценка на седмичните учебни разписания на учениците

През февруари 2023 г. беше проведен скрининг на седмичните учебни разписания на учениците от общообразователните училища за съответствието им с изискванията на Наредба № 10 за втория учебен срок на учебната 2022/2023 г. Представени бяха 96 седмични учебни разписания, като всички бяха съгласувани при първоначалното им представяне.

През септември беше извършена хигиенна оценка на седмичните учебни разписания на учениците от 96 учебни заведения в областта – за първия учебен срок на учебната 2023/2024 г. От представените в срок учебни разписания, всички бяха съгласувани при първоначалното им представяне.

През годината бяха извършени 19 проверки по спазване на съгласуваните учебни разписания, не се установиха несъответствия.

5. Оценка на здравословното състояние в организираните детски и ученически колективи

През 2023 г. на територията на Софийска област на контрол подлежаха 129 здравни кабинета от тях: 66 училищни, в които работят 53 медицински специалисти; 63 в детски градини, с назначени в тях 60 медицински специалисти. За покриване нуждите на по-отдалечените населени места е осигурено почасово обслужване от медицински специалисти.

Данните за здравословното състояние на децата и учениците, регистрирани и предоставени в отдел ПБПЗ от медицинските специалисти към здравните кабинети в детските и учебни заведения на областта, са представени съответно в таблиците на МЗ – за деца и за ученици.

С профилактични прегледи за 2022/2023 учебна година са обхванати общо 6610 деца от 58 детски градини: 1060 деца от 1-3 г., 5550 от 3-7 г., от които 3364 момчета и 3246 момичета.

От 60 училища с профилактични прегледи са обхванати 17472 ученика – 6054 момчета и 5874 момичета от 7-14 г., както и 2812 момчета и 2732 момичета от 14-18 г.

Физическото развитие на децата се определя по антропометрични показатели ръст и телесна маса, съпоставени с нормите за съответната възраст и пол. От подлежащите на антропометрия 6610 деца, бяха установени следните резултати:

- Телесната маса от регистрираните измервания на децата в детските заведения е в границите на нормата при 5959 деца – 90 %, в групата на разширената норма попадат 490 – 7,4 % от децата, 0,75 % или 50 от децата са в групата под нормалното стандартно отклонение, а 1,67 % - 111 деца са в частта (X+2S).

- С нормален ръст за съответната възраст и пол са 91% - 6019 деца, в групата с разширена норма попадат 6,9% - 458 деца, в категорията (X-2S) са 0,7 % - 48 деца, а в частта(X+2S) са 85 деца – 1,28 %.

В съответствие с изискванията на Наредба № 8 за организация и провеждане на профилактични прегледи при лица от 0 до 18 години и диспансерно наблюдение на задължително здравноосигурени лица, с профилактични прегледи са обхванати 6610 деца, в това число 1060 деца от 0-3 г. и 5550 деца от 4-6 г. Регистрирани са общо 418 заболявания, което съставлява 63,2 ‰ на 1 000 прегледани деца. Водещо място от заболяванията заемат смущения в зрението – общо 57 случая, регистрирани при 8,6 ‰, преобладаващ брой случай при този клас заболявания заема община Ботевград.

Със затлъстяване са регистрирани 53 деца /8 %/. Данните за затлъстяване в детска възраст от предходните години, са както следва: през 2020 г. – 46 деца /7,2 % /; през 2021 г. - 23 деца /3,5 %/. Наблюдава се тенденция към повишаване на случаите със затлъстяване при децата, като водеща е община Етрополе.

Случаите с пневмония са 47 /7,1 %/, те преобладават в община Самоков.

В „други“ заболявания са регистрирани 31 деца, основно алергии – хранителни и към полени.

На диспансерно наблюдение през отчетната година са водени общо 176 деца, от които 32 са със астма. Най-голям брой случаи са отчетени в общините Костенец и Костинброд.

За определяне физическо развитие на учениците е измерен ръстът и теглото на общо 17472 ученика, от които на възраст от 7-14 г. са 6054 момчета и 5874 момичета. В групата от 14-18 г са проследени 2812 момчета и 2732 момичета.

- По отношение на данните за *ръста* – 14351 ученици /82%/ са в норма; 2332 ученици /13%/ са в разширената норма между $X \pm 1S$ и $X \pm 2S$; в III група – с ръст под 2 стандартни отклонения са 331 ученици / 1,9% /; с ръст над 2 стандартни отклонения от нормата са 458 ученика /2,6 %/;

- При измерване на *теглото*, в I група /норма/ са 13955 ученици /79,8%/; 2228 ученици /12,7 %/ са във II група на разширената норма; в III група с тегло под 2 стандартни отклонения от нормата са 360 ученици (2%); с тегло над 2 стандартни отклонения от нормата са 929 ученици /5,3%/ от изследваните;

- При изследване на *физическата дееспособност* 17307 ученика са покрили нормите и са получили оценка над среден (3). Освободени от часовете по физическо възпитание са 160 ученика. Петима от учениците са включени в групи по лечебна физкултура в учебните заведения.

- С профилактични прегледи са обхванати общо 17472 ученика от 60 учебни заведения в Софийска област, при които са регистрирани 1742 заболявания. Със затлъстяване са регистрирани 527 случая, следват смущения в зрението 206 и нарушения в рефракцията и акомодацията 199. В графата „други“ заболявания са регистрирани 97 ученика. Най-голям дял от случаите на затлъстяване сред учениците се отчита в общините Етрополе, Сливница и Своге. Със смущения в зрението се наблюдават преобладаващо случаи в общините Ботевград и Пирдоп.

На диспансерно наблюдение са подлежащи 462 ученика /2,6%/. От тях най-голям е броят на случаите със заболявания на дихателната система –167, от които с астма са диагностицирани 96 ученика. Данните сочат, че най-голям дял ученици с дихателни заболявания се отчитат в общините Ихтиман, Своге и Самоков.

Обобщеният анализ на здравословното състояние и физическото развитие на децата и учениците от Софийска област през календарната 2022 г. показва, че водещи заболявания регистрирани при профилактичните прегледи са:

- Затлъстяване;
- Зрителни нарушения;
- Заболявания на дихателната система.

Стратегическата профилактика на наднорменото тегло е свързана със здравно-образователна дейност по рисковите фактори за възникване на хронични незаразни болести – нездравословно хранене и ниска физическа активност сред подрастващите и учащите в посочените в анализа общини, според отчетената за съответния регион водеща заболяемост.

Другите две водещи в статистиката заболявания – зрителни нарушения и заболявания на дихателната система, са приоритет на профилактична дейност на медицинските специалисти в детските и учебни заведения в областта, на които РЗИ – Софийска област оказва методическа помощ.

Б. Координиране и реализиране на дейности на регионално ниво – по проекти и програми:

1. Програма за превенция на ХИВ/СПИН

Знанията и добрата информираност като елемент на превенция на ХИВ/СПИН и СПИ са необходими предпоставки за осъществяване на позитивна промяна в нагласите и поведението на подрастващите и младите хора. През 2023 година бяха осъществени следните дейности:

- Здравно-информационни кампании в партньорство с регионалните медии и на сайта на Инспекцията за ролята на безопасното сексуално поведение за превенция на СПИН и популяризиране на анонимното и безплатно консултиране и тестване за ХИВ в Кабинетите за безплатно и анонимно изследване за ХИВ/СПИН /КАБКИС/.

- Две здравно-образователни и скринингови кампании в СУ „Васил Левски“- гр. Елин Пелин и ПГ в гр.Златица. Мероприятията включваха въведение в темата чрез интерактивна игра „Асоциативен облак“ на тема „Болен от СПИН“: презентация „История на презерватива“, запознаване с рисковите поведения и начините за заразяване, както и за предпазване от заразяване, и със симптомите на забеляването СПИН.С желаещите ученици навършили 18 години, се проведе изследване с бърз скринингов тест.

- В ПГ по керамика в с. гара Елин Пелин и СУ „Никола Велчев“ в гр. Самоков се организираха здравно-образователни кампании сред учениците от горен курс по повод Международния ден за съпричастност със засегнатите от ХИВ/СПИН. Мероприятията включваха: викторина на тема „Какво знаем и не знаем за СПИН?“, презентация на тема „Начини за предпазване от сексуално предавани инфекции“; интерактивна игра „Видове сексуалност и рискове от заразяване с ХИВ/СПИН“;

- В седмицата 15-19 май 2023 г. съвместно с дирекция НЗБ се проведе безплатно и анонимно консултиране и изследване за ХИВ и СПИ на желаещи лица от ПГ по керамика в с. гара Елин Пелин;

- Организиране на изследване с бързи тестове за ХИВ/ СПИН на рискови групи от населението на територията на Софийска област в следните центрове; РЗИ – Софийска област; “МБАЛ Самоков“ ЕООД – гр.Самоков и „МБАЛ Ботевград“ ЕООД – гр.Ботевград по повод лятна АНТИСПИН кампания
- Предоставяне на здравно-информационни и здравно-образователни материали на здравните медиатори от Софийска област за осъществяване на беседи и дискусии с млади хора от ромския етнос;
- Провеждане на тематична здравно-образователна беседа с презентация и викторина в ЦНСТ – гр.Самоков с млади хора;
- Разпространение на материали на Министерство на здравеопазването, в които се акцентира на възможностите за диагноза на ХИВ и лечение на СПИН с антиретровирусна терапия, която забавя развитието на инфекцията и осигурява на ХИВ-позитивните хора сравнително дълъг и пълноценен живот;
- Провеждане на две здравно-образователни и здравно-информационни кампании в ПГ по компютърни технологии – гр. Правец и в ПГВМСС – гр. Костинброд във връзка с отбелязване на 1 декември – Световен ден за борба със СПИН. Бяха осъществени следните дейности: интерактивна игра „Асоциативен облак“ за установяване на нагласите към болни от СПИН; презентация с кратка информация за начините за заразяване, симптомите и превенцията на заболяването; викторина за проверка на основни знания по предпазване и профилактика на ХИВ/СПИН. Раздадени бяха награди – слушалки за GSM, USB флаш памет и термо чаши, закупени със средства на МЗ по „Национална програма за превенция и контрол на ХИВ и сексуално предавани инфекции в Република България 2021-2025г.“; извърши се скрининг на млади хора и преподаватели от учебните заведения с бързи тестове за ХИВ, хепатити В и С;

На първи декември - Световният ден за борба с ХИВ/СПИН, гимназисти и педагози от СУ “Летец Христо Топракчиев“ гр. Божурище доброволно, анонимно и безплатно бяха изследвани за ХИВ, хепатит В и хепатит С в имунизационния кабинет на Инспекцията. На учениците бяха предоставени здравно-образователни тематични листовки, брошури, календари и химикалки с логото на РЗИ - Софийска област за кампанията по Национална програма за превенция и контрол на ХИВ и СПИ 2021-2025 г. Срещата се анонсира на интернет страниците на Инспекцията и община Божурище.

2. Национална програма за превенция на хроничните незаразни болести (2021-2025 г.)

Според заложените в Националната програма за превенция на хронични незаразни болести цели за повишаване нивото на информираност на населението за ролята на поведенческите фактори на риска /тютюнопушене, злоупотреба с алкохол, нездравословно хранене и ниска физическа активност/ чрез здравно-информационни и здравно-образователни мероприятия през четвъртото тримесечие се проведе здравно-образователна и скринингова кампания в ОУ „Св.Св. Кирил и Методий“, гр. Ботевград

по 4-те рискови за здравето поведенчески фактори на риска под мотото: “Изберете здравето!”, с участието на ученици и педагози.

В рамките на кампанията се проведеха следните дейности:

1. С учениците от I до IV клас обучение под формата на забавни игри, с използване на интерактивни методи, насочено към придобиване и развиване на първоначални знания и умения за здравословен начин на живот:

- Демонстрация с анатомичен модел на “Пушещата кукла Сю” относно формиране на първоначални знания и нагласи у тях за предпазване от вредния навик;
- Придобиване и развиване на знания и умения за здравословно хранене, чрез използване на интерактивната игра „Магнитна дъска – Пирамида на балансирано хранене“, предназначена за ученици от начален курс, при която децата ще се учат да подреждат здравословните храни;
- Участие на децата в интерактивната игра „Тренировъчно килимче стъпка вътре - вън“, насочена към подобряване на координацията, издръжливостта и мускулната сила по подходящ за възрастта им начин.

2. С учениците от прогимназиалния етап - здравно-образователни дейности, насочени към повишаване нивото на информираност по отношение на основните поведенчески фактори на риска за здравето:

- Изготвяне на примерни здравословни менюта от учениците с помощта на интерактивно пособие „Магнитна здравословна храна с меню“;
- Презентиране на интерактивен модел на оптимална двигателна активност в дневния режим на подрастващите, чрез подреждане на Пирамида на здравословните дейности;
- Демонстрация на негативния ефект върху координацията на движенията и зрението след употреба на алкохол, чрез използване на алкоочила – като предпоставка за възникване на инциденти и ПТП.

В рамките на кампанията беше проведено скринингово изследване на 23-ма педагози чрез неинвазивни методи на измерване на следните параметри: ниво на кръвна захар; артериално налягане; сатурация; форсиран експираторен обем и витален капацитет.

Чрез тях се определя потенциален риск от хронично заболяване на сърдечно-съдовата и белодробната системи сред целевата група от педагози от учебното заведение, като лица в активна трудоспособна възраст с по-висок стрес, поради естеството на професионалните им ангажименти.

При анализ на стойностите на 23-те изследвани лица бяха направени следните изводи:

- За нива на кръвна захар: при 14 от тях бяха получени нормални стойности от 4,1 до 6 mmol/L. При останалите 9 лица се измериха стойности от 6,1 до 6,9 mmol/L – те бяха насочени към консултация с ендокринолог;

- Стойностите на кръвното налягане при повече от половината изследвани бяха в норма, а при останалите – в разширена норма към високи нива на кръвно налягане. Бяха им направени препоръки за промяна на хранителния и двигателния режим. Предоставиха им се материали, издадени от НЦОЗА, с препоръки за превенция и профилактика на ХНБ;

- При измерване на сатурацията бяха получени следните резултати: от изследваните лица 13 са преболедували Ковид-19 – сатурацията им е възстановена в нормални граници. За останалите 10 лица тя е в горна граница на нормата;

- Резултатите от измерването на форсирания експираторен обем и виталния капацитет са следните: от изследваните лица 2/3 са в средните стойности на дихателния обем – препоръчан е повишен двигателен режим според възрастовите и здравословни индивидуални характеристики, а 1/3 от тях са в рискови стойности и са насочени към пулмолог.

С отпуснатото от МЗ финансово обезпечаване на разходите по НППХНБ за 2023 г. се отпечата книжка за оцветяване „Здравословни навици“, за обучение на децата в детските заведения на Софийска област при провеждане на здравно-образователни мероприятия.

В съответствие с целите на Националната програма за превенция на рискови фактори за възникване на хронични незаразни болести /ХНБ/ през 2023 г. беше проведено анкетно проучване със 132-ма педагози от детските и учебни заведения на общините в Софийска област, относно проучване на нагласите и информираността на целевата група за влиянието на поведенческите рискови фактори за възникване на ХНБ. Подборът на целевата група – педагози и педагогически персонал в детските и учебните заведения, е мотивиран от вероятността да бъдат повлияни от нездравословни и рискови модели на поведение – поради често възникващи стресови ситуации, характерни за педагогически труд.

Анкетното проучване за проверка нивото на знания за здравословния начин на живот и рисковите за здравето поведенчески фактори през 2022 г. се проведе със съдействието на здравните медиатори от общините Ихтиман, Ботевград, Етрополе и Самоков с 96 учащи горен курс на обучение от ромския етнос. Причината за избор на тази целева група е проверка на техните знания и необходимостта от провеждане на засилена превенция на рисковите фактори.

Предвижда се в следващите две години да бъдат обхванати и социално слаби и безработни от общините на областта – техния социален статус предполага по-висок риск от въздействие на поведенческите фактори на риска за възникване на ХНБ.

По всеки от 4-те основни поведенчески фактори на риска – употреба на алкохол, тютюнопушене, нездравословно хранене и ниска двигателна активност, са подготвени по 5 въпроса за оценка на знанията на целевите групи. По фактора на риска „употреба на алкохол“ въпросите включват, както следва: вредни последствия от алкохолната употреба; засегнати системи на човешкия организъм от злоупотреба с алкохол; седмична здравословна доза алкохол; консумация на алкохол сред учащи;

„белите петна” в паметта като признак за постоянна злоупотреба с алкохол. По фактора тютюнопушене /включително пасивно/ са формулирани следните 5 въпроса: пасивното пушене като причина за по-чести заболявания при децата; вредните последствия от него както за бременните и новородените, така и за децата и възрастните; влияние върху външния вид, ракови заболявания и тютюнопушене. Въпросите за здравословно хранене включват: прием на сутрешна закуска; вид хляб; здравословно ежедневно консумиране на вода и течности; прием на риба и месо, мляко и млечни продукти. Знанията за здравословното практикуване на двигателна активност бяха проверени чрез следните 5 въпроса: седмичното разпределение на заниманията с физическа активност; фази и продължителност на загряване; натоварване и охлаждане (почивка) при провеждане на физическите упражнения; видове спорт, подходящи за подрастващите.

При сравнителен анализ на отговорите от 2-те целеви групи по 4-те фактори на риска се налагат следните изводи:

- По рисковия фактор „употреба на алкохол” – пълнотата и верността на отговорите е по-висока при педагозите. Необходима е допълнителна здравно-информационна дейност при средношколците от ромския етнос относно вредните последствия от употребата и злоупотребата с алкохол;

- Висока е информираността за вредните последствия от тютюнопушенето /включително пасивното/ и при 2-те целеви групи. На въпроса „Опасно ли е тютюнопушенето за бременната и новороденото?” отговорите на двете целеви групи са от 95% до 100% „Да”. Повече информация е необходима за вредите от пасивното пушене, особено при учениците;

- Знанията за здравословно хранене имат сравнително еднакви високи стойности и при 2-те групи анкетирани, като отговорите им са в зависимост от възрастовите особености и образователния статус. Отново педагозите имат по-пълна и точна информация по въпросите и на храненето;

- При отговорите за здравословните седмични норми на физическа активност отново педагозите показват по-висока информираност относно времетраенето, ритъма и фазите на провеждането на физически упражнения, както и за полезните спортове в различните етапи на детското развитие.

- При лица от ромския етнос е необходима допълнителна здравно-информационна работа и по 4-те рискови фактора: употреба на алкохол; тютюнопушене; нездравословно хранене; ниска двигателна активност;

- Препоръчително е знанията да се надграждат и обогатяват с продължаващи здравно-образователни и информационни беседи, лекции и кампании.

По НППХНБ 2021-2025 г. през отчетния период бяха изпълнени заложените в плана на отдела задачи по превенция на 4-те основни фактори на риска:

3. Тютюнопушене

Тютюнопушенето е най-голямата предотвратима причина, допринасяща за умирация от рак и сърдечно-съдови заболявания. Една от основните дейности по Националната програма е провеждане на целенасочена медийна кампания, в партньорство с регионалните електронни и печатни медии, насочена към популяризиране на различни аспекти на вредите от тютюнопушенето върху човешкия организъм.

През 2023 г. се реализираха дейности, насочени към ранна превенция с деца от предучилищна и начална училищна възраст в детски и учебни заведения в градовете Ботевград, Костинброд, Елин Пелин, Своге, Годеч, Долна баня, Етрополе, Самоков, Пирдоп и селата Нови хан, Горна Малина, Чавдар, Мирково, Лесново и Антон на тема „Защо животните не пушат“ и видео-демонстрация на „Пушеща кукла Сю“. С педагози и помощен персонал от детските заведения се проведе измерване на въглероден монооксид в издишан въздух и количеството на карбоксиемоглобин в кръвта на активни и пасивни пушачи с апарата „Smoker lyser“, в изнесена форма на дейността на Консултативния кабинет за отказ от тютюнопушене /ККОТ/. Проведе се анкетно проучване за степента на никотинова зависимост с теста на Фагерстрьом и мотивационно интервюиране за отказ от вредния навик.

По повод 31 май – Световен ден без тютюнопушене служители от отдела участваха в събитие организирано от Националната асоциация за профилактика на белодробните болести с провеждане на спирометрично измерване на 36 активни и пасивни пушачи с апарат, чрез издишан въздух за остатъчни количества въглероден оксид в белия дроб и процента на карбоксиемоглобин в кръвта и определяне на степен на никотинова зависимост с тест на Фагерстрьом.

4. Алкохол и зависимости

През отчетния период се проведе младежка кампания, по повод Световния ден за борба с наркотиците – 26 юни. Кампанията се осъществи в ПГ „Стамен Панчев“ в гр. Ботевград, с 47 ученици от горен курс на обучение. На младежите се представи презентация на тема „Психоактивните вещества и младите хора“, с дискусия за опасностите от употреба и злоупотреба с най-актуалната и разпространена сред младите хора в момента „дизайнерска дрога“. Чрез провеждане на психодраматична игра „Как да откажа на дилър“ – участниците представиха различни находчиви начини за отклоняване на употребата на дрога на различни обществени места.

В гр. Ботевград по повод Седмичата на мобилността 16-22.09.2023 г. се проведе кампания под мотото „Пестене на енергия, спазвайте правилата за движение по пътя“ с деца от 3 детски заведения и ученици от 2 училища в учебен център-автошкола „Даникар“ в града. Направи се демонстрации с алкоочила и се представи презентация за безопасно поведение на пътя. Проведе се състезание "Това го знам" с награди за победителите.

В СУ "Отец Паисий" в гр. Самоков, СУ „Васил Левски“ в гр. Елин Пелин и СУ "Летец Христо Топракчиев" в гр. Божурище се проведе изяви по повод 19.11. Световен ден за съпричастност с

жертвите, загинали при ПТП. При гимназистите акцентирахме върху тезите „Алтернатива на шофирането след употреба на алкохол винаги има“, „Знаем, помним, подкрепяме, действаме!“ чрез прожектиране на клипа (<https://www.youtube.com/watch?v=QEJHKpBQrFc>) и филма „Защо аз?“ (<https://www.youtube.com/watch?v=e9THVU0bLdA>), по действителен случай на Христо Порязов и Българската асоциация на пострадали от катастрофи. За попълване на „дигиталната ученическа раница“ изнесохме 2 наши презентации: „Поведение, създаващо конфликти на пътя“, „Катастрофи, първа помощ.“ електронни листовки.

5. Ниска физическа активност

Обездвиженият начин на живот има глобален характер и е широко разпространен сред всички възрастови групи от населението. Хиподинамията и ниската физическа активност са значими рискови фактори за възникването на хронични незаразни болести. За насърчаване на информирания избор сред населението от областта в тази посока през отчетни период бяха проведени следните мероприятия:

- Проведена информационна кампания, в партньорство с регионалните електронни и печатни медии, за популяризиране на положителния ефект върху здравето на хората на различните форми на физическа активност.

- Проведените дейности по годишния регионалния проект „Физическа активност и превенция на затлъстяването на деца от предучилищна възраст в ДГ „Радост“ гр. Елин Пелин отговаряха на целите на стратегията за развитие на физическата активност, физическото възпитание, спорта и спортно-туристическите прояви. Бяха реализирани целенасочени обучителни и практически превантивни занятия за формиране на осъзнато здравословно поведение, в противовес на тревожната тенденция на нарастване на обездвижването и затлъстяването сред подрастващите. В рамките на проекта се състояха тренинг-упражнения по шопски танци на целевата група, спортни игри, водни закалителни процедури под формата на дозирани слънчеви бани и игри с надуваеми басейни в двора на заведението, велосъстезание и съревнования с тротинетки. Бяха дадени методически указания на педагогическия екип и медицинската сестра относно провеждане на препоръчителните упражнения за правилна стойка. При финализирането на проекта децата демонстрираха придобитите знания и умения през годината чрез заучената игра „Вкусната дружина, хапни с нея, играй с нея“, отговори на гатанки и изреждане на ползите от предпочитани спортни занимания, екскурзии и регулярните тренировки по плуване, поддържани целогодишно в ДГ. От Инспекцията за награда получиха книжки „Рисувай с мен“ и подкрепящи каузата листовки за родителите си. Постиженията на участниците са отразени на сайта на детското заведение.

- През отчетния период бяха осъществени методични и консултативни дейности с класни ръководители, треньори и медицински специалисти в детските и учебни заведения в Етрополе, Сливница, Годеч, Божурище, Самоков, Пирдоп, Ихтиман, Костенец и Елин Пелин - за включване на ФА като неотменима естествена жизнена потребност. Проведоха се обучения на младите хора с

представени лекции под формата на презентации и дискусии по темите за „10 май – Световният ден за двигателна активност“ по календара на СЗО и 17-и май – „Денят на българския спорт“, подкрепени със спортни празници и разнообразни състезания и фолклорни танци с награди. Възпитаниците от детските градини участваха с тематични програми с предоставени материали и интерактивни здравно-образователни игри и състезания от фонда на Инспекцията. С постоянен срок на действие през учебната година се провеждат атрактивни инициативи като „Здрав дух в здраво тяло“ - утринна гимнастика, с цел повишаване физическата активност и закаляване здравето на учениците; „Организирано голямо междучасие и лекоатлетически състезания“ и практикуване на подходящ индивидуален спорт.

- Организиран велопоход с 33-ма велосипедисти в околностите на гр. Пирдоп; представена презентация „Спорт за мен“ на ученици от Спортното училище в гр. Самоков; участие в спортния празник на гр. Сливница под мотото „Спорт за всички“, по повод откриването на плувен комплекс в общината. Предоставиха се здравно-информационни материали издания на НЦОЗА и Инспекцията и на участниците се представи презентация на тема „Движението е здраве, сила и добро настроение“.

6. Нездравословно хранене

С цел повишаване информираността на хората относно рисковете за здравето, свързани с нездравословното хранене, един от водещите етиологични фактори за възникване на хронични незаразни болести, бяха осъществени следните дейности:

- Изнесени здравно-образователни беседи с деца от предучилищна възраст в детски заведения в градовете Самоков, Ботевград, Своге, Годеч, Етрополе, Костинброд и Елин Пелин и селата Чавдар, Доганово, Нови хан, Лесново, Антон и с. Горна Малина на тема „Пирамида на здравословното хранене“ с презентация, включваща игра „Полезно-неполезно“ и интерактивна игра „Съставете здравословно меню“. В 2 учебни заведения в гр. Годеч и в гр. Ботевград беше изнесена презентация на тема „Вредата от енергийните напитки“.

- Проведеха се здравно – образователни дейности „Здравословен модел на хранене и оптимален двигателен режим“ в градовете Самоков, Пирдоп, Сливница и с. Душанци с участието на представители от Клубовете на пенсионера, Център за настаняване от семеен тип и старчески дом „Семейство д-р Калинкови“. На участниците се представи презентация „Превенция на хронично незаразни болести“ и получиха тематично подбрани здравно-образователни материали.

- Под надслова на Световната седмица на кърменето 1- 7 август за 2023 г „Създаване условия за кърмене-промяна за работещите родители“ премина здравно – образователна беседа с бременни жени и кърмачки, организирана от отдел ПБПЗ съвместно с лектор от НЦОЗА, в УМБАЛ „Св. Анна“- гр.София.

7. Дейности по Национална стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите 2021-2030

В съответствие с целите на Националната стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021-2030), през 2023 г. Експерт от отдел ПБПЗ, съвместно със здравен медиатор от община Долна баня, проведе здравно-образователна беседа с изнасяне на презентация „Превенция на ранните бракове в ромската общност“ в СУ „Неофит Рилски“.

- На здравните медиатори от Софийска област беше изпратен здравно-информационен материал по повод 29 септември Световен ден на сърцето в комплект с презентация на тема „Сърдечно – съдови заболявания“

- Здравните медиатори от 6 общини на територията на Софийска област участваха в семинар организиран от РЗИ – софийска област по Национални програми за Превенция и контрол на ХИВ и сексуално предавани инфекции; Превенция и контрол на вирусни хепатити и Първична профилактика на рак на маточната шийка.

8. Други дейности

Във връзка с проекти и програми на МЗ, МОН и НЦОЗА и РЗИ – Софийска област бяха реализирани дейностите:

- По указание на МЗ и НЦОЗА, експерти от отдела участваха в Национално проучване за оценка разпространението на свръхтегло и затлъстяване и факторите на семейна и училищна среда при деца в 1-ви клас в рамките на „Европейска инициатива на СЗО за наблюдаване на растежа в детска възраст“. На територията на Софийска област бяха обхванати 7 училища и изследвани по 20 деца /10 момчета и 10 момичета/ от първи клас – общо 140 деца;

- Оказана методична помощ на екипа от ОУ Св. Св. Кирил и Методий“ гр. Ботевград класирано на първо място в категория от 1-4 клас в първата фаза на XV издание на Националния ученически конкурс „Посланици на здравето“ Сътрудничеството продължава на проект „Мисия здраве – предай нататък“

- Участие на експерт в заседание на Комисията по приемна грижа към РДСП – София област

- Участие на експерт от отдела в заседания на комисия към РУО – София област за насочване на ученици с хронични заболявания, с физически и сензорни увреждания, със СОП, от домове за деца лишени от родителска грижа и от центрове за настаняване от семеен тип.

- Участие в Областна тематична среща на тема: Предоставяне на „Механизъм за действие и алгоритъм към него в случаи на установяване и употреба на наркотични вещества в училище“, утвърден със Заповед на Министъра на образованието и науката.

- Изготвяне на седмичния бюлетин за сайта на Инспекцията.

- Вписване и прикачване в системата ИСКМЕ, медицинската документация на граждани и изваждане на заявления декларации за явяване пред комисия на ТЕЛК.

- Окомплектоване на писмата за ТЕЛК по пликове с адреси и обратни разписки.

10. Медийна политика

Медийната политика през отчетния период беше съобразена с указанията на МЗ и плана за работа по действащите Национални и регионални профилактични програми, със Световните дни на здравето по календара на СЗО, както и с актуални въпроси и потребности, свързани с опазване на общественото здраве.

В РЗИ - Софийска област е утвърдена практика за добро взаимодействие с регионалните средства за масова информация, с реализиране на здравно-информационни кампании. Чрез компетентна и своевременно информация за здравословни подходи и практики се достига до широката аудитория на хората от областта. Посредством интернет страниците на инспекцията, на РУО-Софийска област, на общините, на Националната мрежа на здравните медиатори, както и чрез регионалните печатни издания през 2023 г. се популяризираха следните материали:

- По повод 14 февруари, Свети Валентин проведена здравно-информационна и скринингова кампания;
- Механизъм за работа в сътрудничество между институциите по случаите на деца, ввлечени в родителски конфликти;
- 24 март – Световен ден за борба с туберкулозата;
- Стартиране на регионален проект „Физическа активност и превенция на затлъстяването на децата от предучилищната възраст“ 2023 г.;
- Здравно-информационен материал на тема „Спешна психологическа помощ при кризисни/критични събития“;
- Резултати от две анкетни проучвания със съдействието на здравните медиатори в градовете Самоков, Ихтиман, Ботевград и Етрополе – за проверка ниво на знания за здравословен начин на живот и рисковете за здравето на поведенческите фактори и „Ранните бракове – здравни и образователни аспекти“;
- По Националната програма подобряване на майчино и детско здравеопазване-публикуване на комплект материали по изискване на министерството на здравеопазването;
- Популяризиране на Национален ученически конкурс “Посланици на здравето“, инициатива на Министерство на здравеопазването чрез публикуване на условия на конкурса, с цел достигане до учебните заведения на територията на Софийска област;
- 15 май- Международен ден за съпричаност със засегнатите от ХИВ и СПИН ;
- 17 май- Световен ден за борба с хипертонията;
- 31 май – Световен ден без тютюнопушене;
- 26 юни Световен ден за борба с дрогата;

- Здравно-информационен материал с инициативите на лятната АНТИСПИН кампания в периода 14-31 август за сайта на Инспекцията;
- Публикуване на сравнителните данни от анкетно проучване за оценка и анализ на нагласите на гражданите в промишления регион Пирдоп-Златица към атмосферния въздух и останалите компоненти на околната среда в сайта на Инспекцията и в двете общини;
 - 10 септември Световен ден за предотвратяване на самоубийствата – суицидопревенция;
 - 29 септември – Световен ден на сърцето;
 - 7 ноември – Европейски ден на радон;
 - 14 ноември – Световен ден за борба със захарния диабет;
 - 16 ноември 2023 г. – Международен ден без тютюнопушене;
 - Първи декември Световен ден за борба със СПИН ;
 - План и отчет на РЗИ – Софийска област за провеждане на превантивни и профилактични дейности по повод 1 декември – Световен ден за борба със СПИН;
 - План на РЗИ – Софийска област за провеждане на превантивни дейности за ограничаване на тютюнопушенето по повод 16 ноември – Международен ден без тютюнопушене;
 - В рубрика „Национални програми“ на сайта на инспекцията бяха публикувани следните материали в Национална програма за превенция на хронично незаразните болести 2021-2025; Световен ден за възпоминание на жертвите на пътно-транспортните произшествия: Заедно за по-добро здраве, чрез ефективен личен и обществен принос.; Добри практики на РЗИ - Софийска област по НППХНБ 2021-2025; Национална среща с регионалните координатори по програмата в гр. Велико Търново; Анонс от здравно-образователна и информационна кампания на РЗИ - Софийска област по повод Световната седмица на кърменето 1-7 август, с мото за 2023 “Създаване на условия за кърмене – промяна на работещите родители“; Чист въздух за по-добро здраве, чрез ефективен личен и обществен принос; Популяризиране на XV-то издание на Национален ученически конкурс „Посланици на здравето“.

В РЗИ – Софийска област е утвърдена практика на добро взаимодействие с регионалните средства за масова информация за реализиране на здравно-информационни кампании. Чрез компетентна и своевременна информация за здравословни подходи и практики се достига до широката аудитория на хората от областта.

11. Кадрова обезпеченост и квалификация на кадрите

Броят на инспекторите, ангажирани в извършването на здравния контрол, е недостатъчен, тъй като имаме общини без постоянно присъствие на представители на инспекцията. Това в много голяма степен затруднява дейността особено в случаи на подадени сигнали за нарушения. Става въпрос за общини Пирдоп, Златица, Челопеч, Копривщица, Своге и Годеч, които са на по-далечни разстояния от 50 до 120 километра от София.

Служителите от дирекцията участваха присъствено и онлайн в курсове, семинари и срещи организирани от ИПА, МЗ, НЦОЗА и други ведомства по различни теми свързани с дейността по държавния здравен и лабораторен контрол.

12. Организация на дейността в дирекция „обществено здраве

Дейността на Дирекция ОЗ през 2023 година се осъществяваше по утвърден годишен план. Същият беше изготвен на база регионалните приоритети и проблеми на населението на Софийска област, предоставените указания от МЗ и практическия опит от провеждания до момента здравен контрол. В процеса на работа планът се актуализираше при възникване на допълнителни задачи за изпълнение. Отчетът за изпълнението на планираните мероприятия се извършваше със седмични, месечни, тримесечни, шестмесечни отчети за изпълнението, както и годишен текстуален отчет. Всеки месец се изготвяше месечен отчет за дейността на дирекцията до директора на РЗИ – Софийска област. В края на всяко тримесечие се изготвяше отчет за дейността до директора на инспекцията и до Областния управител на Софийска област. В началото на годината бяха проведени атестации на служителите за оценяване изпълнението на годишните планове и задачи.

В началото на годината със заповеди на директора на РЗИ - Софийска област на ротационен принцип бяха определени участниците в Общинските Експертни съвети по устройство на територията и районирането на инспекторите извършващи ДЗК. На базата на годишния план на Дирекцията бяха разработени индивидуалните планове на служителите. Планирането и отчитането на текущата работа на всеки от тях се извършваше съгласно седмичен план график. Проверката на дейността на сътрудниците от Дирекцията се извършваше в съответствие с правилата за вътрешен одит.

През годината дейността на служителите от Дирекцията се документираше чрез записи, съгласно разписаните в оперативните процедури изисквания – констативни протоколи от текущи проверки и вземане на проби и констативни протоколи от проверки с други служби и ведомства. Проверките от извършения контрол своевременно се въвеждаха в Интегрираната информационна система за събиране и отчитане на дейностите по държавен здравен контрол. Извършеният анализ на дейността през 2023 г. показва, че служителите в дирекцията се придържат стриктно към спазване на Процедурите за извършване на здравен контрол в различните му етапи. След преглеждане на настъпили промени се извърши актуализация на административните процедури осъществявани от Дирекцията.

През 2023 година продължи сътрудничеството с областните и общински служби и ведомства. То включваше участието в Общински Експертни съвети по устройство на територията и различни ведомствени Експертни съвети на държавни институции.

Провеждането на постоянния и периодичен мониторинг на водата се извършваше в синхрон с действията на водоснабдителното дружество.

По искане на ОДМВР – София и Районните управления на полицията в областта наши представители участваха при извършването на съвместни дневни и нощни проверки по спазване забраната за тютюнопушене, продажба и употреба на райски газ, шумово замърсяване на територията на областта и др. свързани с правомощията на РЗИ – Софийска област.

Предоставяне на своевременна и достоверна информация на обществеността за резултатите от провеждания държавен здравен и лабораторен контрол се осъществяваше в съответствие с утвърдените в инспекцията процедури. На сайта на РЗИ - Софийска област беше обновена информацията свързана с дейността на дирекцията.

Анализът на дейността през изминалата година дава основание да бъдат направени следните изводи:

1. Дирекция „Обществено здраве“ за 2023 година е изпълнила дейността си от целевите показатели от годишния план.

2. В процеса на провеждане на държавния здравен и лабораторен контрол са прилагани разпоредбите и изискванията на Европейското и Национално законодателство, утвърдените Стандартни оперативни процедури, ръководства и указания на МЗ.

3. Служителите от Дирекция „Обществено здраве“ утвърждават и успешно прилагат в работата си процедурите по държавния здравен и лабораторен контрол. Водещ при провеждането на контрола е подходът за оценка на съществуващия здравен риск за населението от областта.

4. Отдел ”Лабораторни изследвания” поддържа успешно акредитацията като ОК-А и изпълнява политиката на ИА БСА за преход от БДС EN ISO 17020:2005 към БДС EN ISO 17020:2012. Извършваният лабораторен контрол е в съответствие с изискванията на БДС, Националното и Европейско законодателство.

5. Обновяват се формите и методите за повишаване качеството, компетентността и квалификацията на служителите по проблемите на здравния и лабораторен контрол.

26.2.2024 г.

X д-р Розалина Чобанова

Д-Р РОЗАЛИНА ЧОБАНОВА
Директор на РЗИ - Софийска област
Signed by: Rozalina Kirilova Chobanova